

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MATEMATİK ANABİLİM DALI

3-BOYUTLU ÖKLİD UZAYINDA RASYONEL UZAY EĞRİLERİNİN BENZERLİĞİ

HATİCE ERBAŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KIRŞEHİR / 2019

T.C.
KIRŞEHİR AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MATEMATİK ANABİLİM DALI

3-BOYUTLU ÖKLİD UZAYINDA RASYONEL UZAY EĞRİLERİNİN BENZERLİĞİ

HATİCE ERBAŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. LEVENT KULA

KIRŞEHİR / 2019

Bu çalışma 12.07.2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından MATEMATİK Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Jürisi

Prof. Dr. Levent KULA
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
Fen Edebiyat Fakültesi

Dr. Öğr. Üyesi Mahmut MAK
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
Fen Edebiyat Fakültesi

Dr. Öğr. Üyesi Tuğba MERT
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Fen Fakültesi

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

HATİCE ERBAŞ

20.04.2016 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin 9/2 ve 22/2 maddeleri gereğince; Bu Lisansüstü teze, Ahi Evran Üniversitesi’nin aboneli olduğu intihal yazılım programı kullanılarak Fen Bilimleri Enstitüsü’nün belirlemiş olduğu ölçütlere uygun rapor alınmıştır.

ÖNSÖZ

Bu yüksek lisans tezimin hazırlanması sürecince her türlü yardım ve fedakarlığı sağlayan, bilgi, tecrübe ve güler yüzü ile çalışmama ışık tutan, bende büyük emeği ve desteği olan ayrıca bana bu tezi vererek akademik anlamda kendimi geliştirmeme katkısı olan danışmanım **Sayın Prof. Dr. Levent KULA** ya, ayrıca **Arş. Gör. Hasan ALTINBAŞ** a ve **Benen AKINCI** ya teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca, bu tezin hazırlanmasında benden hiçbir desteğini esirgemen babam **Ali ERBAŞ** a ve annem **Hacer ERBAŞ** a armağan ederim.

Temmuz, 2019

HATİCE ERBAŞ

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖNSÖZ	iv
İÇİNDEKİLER	v
ŞEKİL LİSTESİ	vi
SİMGE VE KISALTMA LİSTESİ	vii
ÖZET	viii
ABSTRACT	x
1. GİRİŞ	1
2. TEMEL KAVRAMLAR	2
3. ÖKLİD UZAYININ İZOMETRİLERİ VE BENZERLİKLERİ	11
3.1. Rasyonel Uzay Eğrilerinin Simetrisi ve Benzerlikleri	13
3.2. Diferensiyel Değişmezler	23
3.3. Helis Eğrileri	27
4. RASYONEL UZAY EĞRİLERİNİN BENZERLİKLERİNİN BULUNMASI VE BELİRLENMESİ	31
4.1. Benzerliklerin Belirlenmesi İçin Bir Kriter	31
4.2. Helis Olmayan Eğriler İçin Benzerlik Oranının Bulunması	35
4.3. Helis Eğrileri İçin Benzerlik Oranının Bulunması	41
4.4. Benzerliklerin Bulunması	49
KAYNAKLAR	53
ÖZGEÇMİŞ	56

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa No
Şekil 2.1. Öteleme	6
Şekil 2.2. $x = 0$ düzlemi ve $z = 0$ düzlemine göre yansıma	7
Şekil 2.3. x eksenini etrafında ve y eksenini etrafında dönme	7
Şekil 3.1. Aynı orantı sabitine sahip benzer olmayan helis eğrileri	30
Şekil 4.1. Crunode eğrisi	40
Şekil 4.2. M_{-1} eğrisi	47
Şekil 4.3. M_0 eğrisi	47
Şekil 4.4. M_1 eğrisi	48

SİMGE VE KISALTMA LİSTESİ

Kisaltmalar	Açıklama
$\mathbb{R}^3$	3-boyutlu Öklid uzayı
$\langle , \rangle$	$\mathbb{R}^3$ deki iç çarpım
$\ , \ $	$\mathbb{R}^3$ deki norm
$\overrightarrow{AB}$	A, B vektörü
Q^{-1}	Q matrisinin inversi
Q^T	Q matrisinin transpozu
$\det Q$	Q matrisinin determinanı
$O(3)$	3×3 tipindeki ortogonal matrislerin grubu
$SO(3)$	Özel ortogonal matrislerin grubu
I_3	Özdeşlik (birim) matrisi
δ_{ij}	Kronecker delta
$G_\lambda = \text{ebob}(K_\lambda, T_\lambda)$	K_λ ve T_λ nın en büyük ortak böleni
$R_\lambda = R_s(K_\lambda, T_\lambda)$	K_λ ve T_λ nın s- Resultantı
φ	Möbiüs dönüşümü
F	φ Möbiüs dönüşümüne karşılık gelen Möbiüs benzeri polinom
f	Benzerlik dönüşümü
α_j	Rasyonel uzay eğrisi
$C^3(I, \mathbb{R})$	I dan $\mathbb{R}$ ye 3 mertebeden diferensiyellenebilir fonksiyonların halkası

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

3-BOYUTLU ÖKLİD UZAYINDA RASYONEL UZAY EĞRİLERİNİN BENZERLİĞİ

HATİCE ERBAŞ

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Matematik Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. LEVENT KULA

İnsanların yeteneklerini taklit eden makinalar yapmak bilim insanları için her zaman önemli bir araştırma konusu olmuştur.

Obje olarak belirtilen ve görsel olarak algılanabilen herşeyin tespiti bilgisayarlar aracılığıyla yapılmaya çalışılmaktadır. Algoritmalar yardımı ile objeleri tanıma, ayırt etme, sınıflandırma gibi işlemler gerçekleştirilebilmektedir.

Bir obje diğer bir objenin ölçeklendirme ve izometri uygulaması sonucunda elde edilebiliyorsa bu iki obje benzerdir. Bu yüzden, iki benzer obje aynı şekile sahip olmasına rağmen, konum ve büyüklükleri farklı olabilir. Dolayısıyla benzerlik tespiti objelerin tipik bir veri tabanına sahip olan ve verilen objeyle veri tabanındaki tüm elemanları benzerliğe bağlı olarak karşılaştırmasını yapan, Pattern Recognition' un önemli bir alanıdır. Pattern Recognition, ölçülen verilerin tanımlanması veya sınıflandırılması ile uğraşan bilim dalıdır.

Rasyonel uzay eğrilerinin benzer olup olmadığını kontrol etmek için bu eğrilerin yapısından faydalanılır ve olumlu durumlar için her iki eğri arasındaki benzerlik açıkça ifade edilebilir [3].

Bu çalışmada benzer iki uzay eğrisi için benzerliği sağlayan dönüşümler tanıtılacaktır.

Bu tezde, rasyonel uzay eğrilerinin benzerlik tespiti ve Möbius dönüşümü yardımıyla benzer eğrilerin nasıl ifade edileceği incelenmiştir.

Temmuz 2019, 56 Sayfa.

Anahtar Kelimeler: Benzerlik, Dönme, Öteleme, İzometri, Möbius Dönüşümü, s-Resultant, Rasyonel Eğri

ABSTRACT

MSc THESIS

THE SIMILARITIES OF RATIONAL SPACE CURVES IN 3-DIMENSIONAL EUCLID SPACE

HATİCE ERBAŞ

**Kırşehir Ahi Evran University
Science and Engineering Institute
Mathematics Department**

Supervisor: Prof. Dr. LEVENT KULA

Making machines that mimic people's abilities has always been an important research topic for scientists.

It is tried to determine everything that can be perceived visually as objects through computers. With the help of algorithms, operations such as recognizing, distinguishing and classifying objects can be performed.

If one object can be obtained by scaling and isometry of another object, these two objects are similar. Thus, although two similar objects have the same shape, their position and size may be different. Thus, similarity detection is an important area of Pattern Recognition, which has a typical database of objects and compares all elements in the database with respect to similarity. Pattern Recognition is a science that deals with the identification or classification of measured data.

The structure of these curves is used to check whether the rational space curves are similar, and for positive cases the similarity between the two curves can be clearly expressed [3]. In this

study, transformations that provide similarity for two similar space curves will be introduced. In this thesis, similarity curves of rational space curves and how to express similar curves with Möbius transformation are examined.

July 2019, 56 Pages.

Keywords: Similarity, Rotation, Translation, Isometry, Möbius Transformation, s-Resultant, Rational Curve

1. GİRİŞ

3-boyutlu Öklid uzayında benzerlik kontrolü, Bilgisayar Destekli Tasarım (Computer Aided Desing) için önemli bir rol oynar. Bu yüzden birçok makalede ele alınmıştır [1], [2], [3] ve [4]. Chen ve arkadaşlarının [8] makalesinde benzerlik kontrolü için birincisi şekil tabanlı, ikincisi topoloji tabanlı olmak üzere iki farklı kategoride metod önermişlerdir. İlk kategoride, ele alınacak objeler için tanımlanan özelliklerden bir tanesi seçilir ve uygun metrikler kullanılarak karşılaştırmalar yapılır. Detaylı bilgi için bkz. [5], [6]. Son yıllarda ilgi toplayan ikinci kategoride, her bir objeden hesaplanan bir yapı (iskelet) daha sonra kıyas amaçlı kullanılır. Detaylı bilgi için bkz. [11], [14]. Çoğunlukla bu makalelerdeki objeler çok yüzlü şekiller yoluyla modellenir, böylece daha kompleks şekiller eşlenebilir. İlaveten, benzerlik kontrollerindeki referanslar genellikle bir toleransa bağlıdır ve böylece verilen kriter yaklaşık sonuç verir. Alcazar ve arkadaşları düzlem ve uzay eğrilerinin benzerliklerini çalışmışlardır [3]. Daha sonra Alcazar ve arkadaşları rasyonel uzay eğrilerinin benzerliklerini eğrilerin eğrilikleri ve torsiyonlarının kıyaslanması yardımıyla incelemiştir. Bu tezde, Alcazar ve arkadaşlarının [1] çalışması temel alınarak rasyonel uzay eğrilerin benzerlikleri çalışılmış ve örnekler verilmiştir.

2. TEMEL KAVRAMLAR

Bu bölümde daha sonraki bölümlerde kullanılacak bazı temel kavramlar, teoremler ve tanımlar verilmiştir.

Tanım 2.1. $A \neq \emptyset$ bir küme ve V de $\mathbb{R}$ cismi üzerinde n boyutlu bir vektör uzayı olsun. Eğer bir

$$\Phi : A \times A \rightarrow V$$

dönüşümü $P, Q \in A$ noktaları için

$$(P, Q) \rightarrow \Phi(\overrightarrow{PQ}) = \overrightarrow{PQ} \in V$$

şeklinde tanımlanmış ve aşağıdaki iki aksiyomu sağlıyor ise A kümesine V ile birleştirilmiş bir n boyutlu afin uzay denir.

$$(1) \quad P, Q, R \in A \text{ için } \overrightarrow{PR} = \overrightarrow{PQ} + \overrightarrow{QR}$$

$$(2) \quad \forall P \in A \text{ ve } \forall \alpha \in V, \overrightarrow{PQ} = \alpha \text{ olacak biçimde bir tek } Q \in A$$

noktası vardır [10].

Tanım 2.2. A_1 ve A_2 sırasıyla V_1 ve V_2 vektör uzayları ile birleştirilmiş iki afin uzay olmak üzere

$$f : A_1 \rightarrow A_2$$

bir dönüşüm olsun. Herhangi bir $P, Q \in A_1$ için

$$\Psi_p : V_1 \rightarrow V_2$$

$$\overrightarrow{PQ} \rightarrow \Psi_p(\overrightarrow{PQ}) = \overrightarrow{f(P)f(Q)}$$

lineer dönüşümüne f afin dönüşümü ile birleşen bir afin dönüşümdür denir.

Ψ_p lineer dönüşümü $p \in A_1$ noktasının seçilişinden bağımsızdır [10].

Tanım 2.3. Bir reel afin uzayı A ve A ile birleşen vektör uzayı da V olsun. V bir iç çarpım uzayı ise A afin uzayına Öklid uzayı denir. Bu durumda $V = \mathbb{R}^3$ olmak üzere V vektör uzayı ile birleşen A afin uzayı E^3 ile gösterilir. Burada $x = (x_1, x_2, x_3), y = (y_1, y_2, y_3)$

$$\langle \cdot, \cdot \rangle : \mathbb{R}^3 \times \mathbb{R}^3 \rightarrow \mathbb{R}$$

$$(x, y) \rightarrow \langle x, y \rangle = \sum_{i=1}^3 x_i y_i$$

dir [9].

Tanım 2.4.

$$d : E^3 \times E^3 \rightarrow \mathbb{R}$$

$$(x, y) \rightarrow d(x, y) = \|\vec{xy}\| = \sqrt{\sum_{i=1}^3 (y_i - x_i)^2}$$

olarak tanımlanan d fonksiyonuna E^3 Öklid uzayında uzaklık fonksiyonu ve $d(x, y)$ reel sayısına da $x, y \in E^3$ noktaları arasındaki uzaklık denir [10].

Tanım 2.5. $I, \mathbb{R}$ nin bir açık aralığı olmak üzere $\alpha : I \rightarrow \mathbb{R}^3$ biçiminde düzgün bir α dönüşümüne, $\mathbb{R}^3$ uzayı içinde bir eğri denir [9].

Tanım 2.6. E_1^3 ve E_2^3 sırası ile V_1 ve V_2 3-boyutlu iç çarpım uzayları ile birleşen birer Öklid uzayı olsunlar. Bir

$$f : E_1^3 \rightarrow E_2^3$$

afin dönüşümü $\forall \alpha, \beta \in V_1$ için

$$\langle \Psi(\alpha), \Psi(\beta) \rangle = \langle \alpha, \beta \rangle$$

olacak şekilde bir

$$\Psi : V_1 \rightarrow V_2$$

lineer dönüşümü ile birleşiyorsa f ye bir izometri denir [10].

Tanım 2.7. $Q \in \mathbb{R}_3^3$ olsun. Q matrisinin çarpmaya göre tersi varsa ve

$$Q^{-1} = Q^T$$

ise Q ya ortogonal matris denir [13].

Tanım 2.8. $\mathbb{R}_3^3$ de ortogonal matrislerin kümesi,

$$O(3) = \{Q \in \mathbb{R}_3^3 ; Q^T Q = Q Q^T = I_3\}$$

biçimindedir. Bu küme matris çarpımına göre bir gruptur. Bu gruba ortogonal grup denir.

Ayrıca $Q \in O(3)$ için

$$\det(Q^T Q) = \det(I_3)$$

$$\det(Q^T) \det(Q) = 1$$

$$\det(Q) \det(Q) = 1$$

$$\det(Q)^2 = 1$$

$$\det(Q) = \pm 1$$

olur [12].

Tanım 2.9. $O(3)$ grubunda determinanı 1 olan matrislerin kümesi bir alt gruptur ve bu alt gruba özel ortogonal grup denir. $SO(3)$ ile gösterilir. Yani

$$SO(3) = \{Q \in \mathbb{R}_3^3 \mid Q^T Q = I, \det Q = 1\}$$

dir [13].

Teorem 2.1. Bir $f : E_1^3 \rightarrow E_2^3$ dönüşümü izometri olsun. Bu durumda

(1) $d(f(A), f(B)) = d(A, B), \forall A, B \in E_1^3,$

(2) f birebir ve örtendir,

(3) E_1^3 ve E_2^3 Öklid uzaylarındaki dik koordinat sistemleri sırası ile

$$\{x_1, x_2, x_3\} \text{ ve } \{y_1, y_2, y_3\}$$

ise f izometrisi, $A = [a_{ij}] \in O(3)$ olmak üzere

$$\begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{bmatrix} \xrightarrow{f} \begin{bmatrix} y_1 \\ y_2 \\ y_3 \end{bmatrix} = [a_{ij}] \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} b_1 \\ b_2 \\ b_3 \end{bmatrix}$$

veya

$$X' = f(x) = AX + b \tag{2.1}$$

biçiminde ifade edilebilir [10].

Teorem 2.2. E_1^3 ve E_2^3 birer Öklid uzayı ve

$$f : E_1^3 \rightarrow E_2^3$$

bir izometri ise

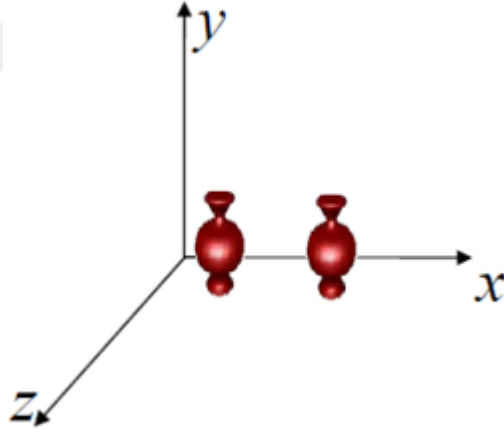
$$f^{-1} : E_2^3 \rightarrow E_1^3$$

de bir izometridir [10].

Tanım 2.10. $\mathbb{R}$ cismi üzerinde 3-boyutlu bir V vektör uzayı ile birleşen bir A afin uzayında bir

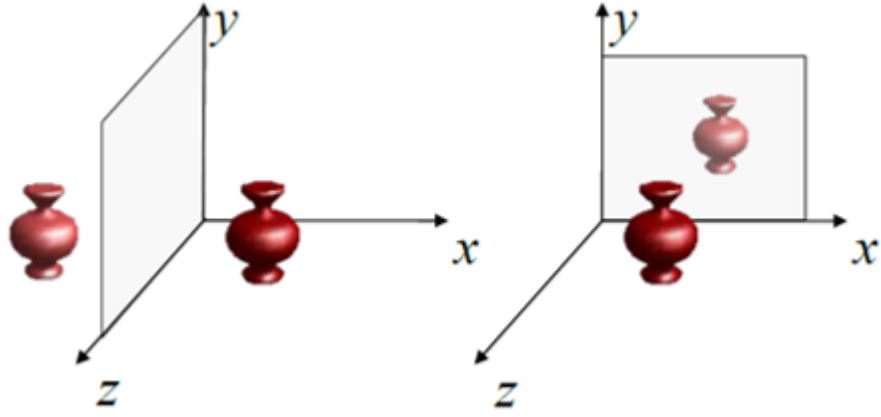
$$f : A \rightarrow A$$

dönüşümüne V de karşılık gelen lineer dönüşüm özdeşlik dönüşümü ise f ye bir öteleme denir [10].

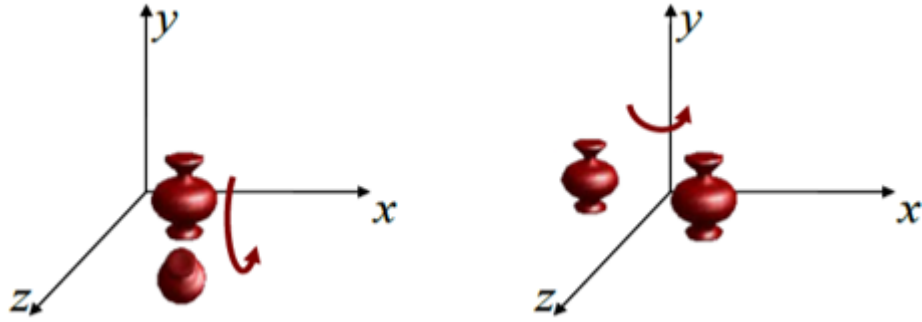
Şekil 2.1. Öteleme

Tanım 2.11. 3-boyutlu Öklid uzayında bir E düzlemi verilsin. Uzayda bir P noktasının E düzlemi üstündeki dik izdüşümü S noktası olduğuna göre, P noktasının S noktasına göre simetriği olan P' noktasına, P noktasının E düzlemine göre yansımaları (simetriği) denir [13].

Şekil 2.2. $x = 0$ düzlemi ve $z = 0$ düzlemine göre yansıma

Tanım 2.12. E^3 de bir f izometrisi için eğer $f(O) = O, O \in E^3$ olacak şekilde bir O noktası mevcut ise f ye O etrafında bir dönme denir [10].

Şekil 2.3. x eksenini etrafında ve y eksenini etrafında dönme

Tanım 2.13. Ötelemeli yansıma (Glide reflection), bir düzlemdeki yansımanın ve bu düzleme paralel olan bir vektör yönündeki ötelemenin birleşimidir [1].

Tanım 2.14. Dönmeli yansıma (Rotatory reflection), bir eksen etrafında dönme ve yansımanın birleşimidir [1].

Tanım 2.15. Twist, bir eksen etrafındaki dönme ve bu eksene paralel bir vektörün yönündeki ötelemenin birleşimidir [1].

Tanım 2.16. Bir $\mathbb{R}$ cismi üzerinde 3-boyutlu bir afin uzay A olsun. A nın bir afin otomorfizimi belli bir noktayı sabit bırakırsa bu otomorfizime merkezil afin otomorfizim denir. Bu sabit nokta başlangıç noktası alınarak merkezil afin otomorfizim $\mathcal{A} \in \mathbb{R}_3^3$ ve $X \in \mathbb{R}_1^3$ olmak üzere,

$$X' = \mathcal{A}X$$

olarak ifade edilir [10].

Tanım 2.17. Doğruları, kendine paralel doğrulara dönüştüren afin dönüşüme bir dilation adı verilir. $\mathbb{R}$ cismi üzerinde 3-boyutlu bir afin uzay A olsun. A ile birleşen 3-boyutlu vektör uzayı V olmak üzere

$$I : V \rightarrow V$$

özdeşlik dönüşümü ile $c \in \mathbb{R}, c \neq 0$, skalarının çarpımı olan $cI : V \rightarrow V$ dönüşümüne A da karşılık gelen merkezil afin dönüşüm bir merkezil otomorfizimdir. Bu dönüşümün ifadesi afin grup $\mathcal{A}$ yerine cI_3 alınarak

$$X' = cX$$

elde edilir. Bu dönüşüm de A da merkezil bir dönüşüm olup dilatation adını alır [10] ve [16].

Tanım 2.18. $\mathbb{R}$ cismi üzerinde 3-boyutlu bir afin uzayı A olsun. A ile birleşen 3-boyutlu vektör uzayı V olmak üzere

$$I : V \rightarrow V$$

özdeşlik dönüşümü ile $c \in \mathbb{R}$, $c \neq 0$ skalarının çapımı olan

$$cI : V \rightarrow V$$

lineer dönüşümde A da karşılık gelen afin dönüşüm (merkezil değil) bir afin otomorfizmdir. Bu dönüşüm A daki radyal dönüşümden farklı olarak hiç bir noktayı sabit bırakmaz ve dolayısıyla bir homoteti adını alır. Yani bir homoteti bir radyal dönüşüm(dilatation) ile bir ötelemenin bileşkesidir.

Dolayısıyla bu dönüşümün ifadesi (2.1) eşitliğinde A yerine cI_3 alınarak

$$X' = cX + d$$

formunda elde edilir [10].

Teorem 2.3. (Uzay Eğrilerinin Temel Teoremi:) $\kappa > 0$ ve $\tau(s)$, $s \in I$ fonksiyonları için s değişkeninin α nın yay uzunluğu, $\kappa(s)$ fonksiyonunun eğriliği ve $\tau(s)$ fonksiyonunun burulması olduğu düzgün parametrik bir $\alpha : I \rightarrow \mathbb{R}^3$ eğrisi vardır. Buna ek olarak aynı koşulları sağlayan başka herhangi bir $\tilde{\alpha}$ eğrisi α eğrisinden katı bir hareketle elde edilir, başka bir deyişle $\tilde{\alpha} = \beta \circ \alpha + c$ olacak biçimde bir c vektörü ve $\mathbb{R}^3$ uzayının determinanı pozitif olan ortogonal, doğrusal bir β dönüşümü vardır [17].

Tanım 2.19. Pozitif dereceli $f, g \in \mathbb{R}[t]$ polinomları verilsin.

$$(a_0 \neq 0, n > 0) \quad f = a_0 t^n + a_1 t^{n-1} + \dots + a_n$$

$$(b_0 \neq 0, m > 0) \quad f = b_0 t^m + b_1 t^{m-1} + \dots + b_m$$

olmak üzere f nin katsayılarını n kez, g nin katsayılarının m kez kaydırılarak yazılmasıyla elde edilen matrise f ve g ye ait Sylvester matrisi denir.

Determinantına ise f ve g nin resultantı denir ve $Res(f, g)$ olarak gösterilir [23].

$$Res(f, g) = \det \begin{pmatrix} a_0 & 0 & 0 & 0 & b_0 & 0 & 0 & 0 \\ a_1 & a_0 & 0 & 0 & b_1 & b_0 & 0 & 0 \\ a_2 & a_1 & \ddots & 0 & b_2 & b_1 & \ddots & 0 \\ \vdots & a_2 & \ddots & a_0 & \vdots & b_2 & \ddots & b_0 \\ a_n & \vdots & \ddots & a_1 & b_m & \vdots & \ddots & b_1 \\ 0 & a_n & 0 & a_2 & 0 & b_m & 0 & b_2 \\ 0 & 0 & \ddots & \vdots & 0 & 0 & \ddots & \vdots \\ 0 & 0 & 0 & a_n & 0 & 0 & 0 & b_m \end{pmatrix}$$

3. ÖKLİD UZAYININ İZOMETRİLERİ VE BENZERLİKLERİ

3-boyutlu Öklid uzayının bir benzerliği, uzaklık oranlarını koruyan uzaydan kendisine lineer afin dönüşümdür. Dolayısıyla, $f : \mathbb{R}^3 \rightarrow \mathbb{R}^3$ dönüşümü benzerliktir gerek ve yeter şart

$$f(x) = \lambda Qx + b, \quad \lambda \neq 0 \in \mathbb{R}, \quad b \in \mathbb{R}_1^3, \quad Q \in \mathbb{R}_3^3, \quad Q^T Q = I_3, \quad \det(Q) = 1 \quad (3.1)$$

dir.

x in Öklid normu $\|x\|$ ve Öklid uzaklığı $d(x, y) = \|x - y\|$ olmak üzere

$$d(f(x), f(y)) = |\lambda|d(x, y) \quad x, y \in \mathbb{R}^3 \quad (3.2)$$

dir.

Burada λ nın (işareti) benzerlik oranı olarak ifade edilir. Benzerlik, $\lambda > 0$ ise yönlendirmeyi korur, $\lambda < 0$ ise yönlendirmeyi ters çevirir. Burada $f(x) = x$ özdeşlik fonksiyonu aşikar benzerlik olarak adlandırılır. Eğer $|\lambda| = 1$ ise f bir (afin) izometridir,

$$d(f(x), f(y)) = |\lambda|d(x, y)$$

olduğundan

$$\frac{d(x, y)}{d(f(x), f(y))} = |\lambda| = 1$$

dir. Yani f uzaklığı korur. λ, Q nun özdeğeri değilse f benzerliğinin merkezi olarak adlandırılan bir $c = (I_3 - \lambda Q)^{-1}b$ noktası f nin sabit noktasıdır. Gerçekten,

$$f : \mathbb{R}^3 \rightarrow \mathbb{R}^3 \\ c \rightarrow f(c) = \lambda Qc + b$$

olmak üzere,

$$\begin{aligned}f(c) &= c \\ \Rightarrow \lambda Qc + b &= c \\ \Rightarrow b &= c - \lambda Qc \\ \Rightarrow b &= (I_3 - \lambda Q)c \\ \Rightarrow (I_3 - \lambda Q)^{-1}b &= (I_3 - \lambda Q)^{-1}(I_3 - \lambda Q)c \\ \Rightarrow (I_3 - \lambda Q)^{-1}b &= c\end{aligned}$$

dir.

Q özel ortogonal bir matris olduğundan (Q , modülü 1 olan eigen değerlere sahiptir) izometri olmayan her benzerlik bir sabit noktaya sahiptir.

Bu tezde x noktasını $c + \lambda(x - c)$ noktasına dönüştüren

$$f(x) = \lambda I_3 x + (1 - \lambda)c$$

merkezil afin dönüşümünü radyal dönüşüm(dilatation) dönüşümü olarak alacağız.

Burada

$$\begin{aligned}f(c) &= \lambda I_3 c + (1 - \lambda)c \\ &= \lambda c + c - \lambda c \\ &= c\end{aligned}$$

dir. Bir dilative dönme, c merkezli f radyal dönüşüm(dilatationu) ile c yi içeren bir ℓ doğrusu etrafında bir Q dönmesinin bileşimidir. Dolayısıyla bir dilative dönme

$$f(Qx) = Qf(x) = \lambda Qx + (1 - x)c, \quad Qc = c \quad (3.3)$$

formundadır.

Gerçekten, $Q \in SO(3)$ ve $f(x) = \lambda I_3 x + (1 - \lambda)c$ dilatationı için

$$\begin{aligned} f(Qx) &= \lambda I_3 Qx + (1 - \lambda)c \\ &= \lambda Qx + (1 - \lambda)c \end{aligned}$$

ve

$$\begin{aligned} Qf(x) &= Q(\lambda I_3 x + (1 - \lambda)c) \\ &= Q\lambda I_3 x + Q(1 - \lambda)c \end{aligned}$$

$Qc = c$ olduğundan,

$$\begin{aligned} Qf(x) &= \lambda Qx + (1 - \lambda)Qc \\ &= \lambda Qx + (1 - \lambda)c \end{aligned}$$

dir [22].

Teorem 1 Herhangi bir benzerlik ya izometridir ya da dilative dönmedir [16].

3.1. Rasyonel Uzay Eğrilerinin Simetrisi ve Benzerlikleri

Uzay eğrilerinin denklik problemi Elie Cartan dayanır [7]. Bu tezde $\mathbb{R}^3$ de rasyonel uzay eğrilerini ele alacağız ve aksi söylenmedikçe bu eğrilerin düzlemsel (doğru, çember vb) olmadığını kabul edeceğiz. $C_1, C_2 \subset \mathbb{R}^3$ indirgenemez iki rasyonel uzay eğrisi olsun :

$$\alpha_j : \mathbb{R} \rightarrow C_j \subset \mathbb{R}^3, \quad \alpha_j(t) = (x_j(t), y_j(t), z_j(t)), \quad (3.4)$$

$$x_j = \frac{q_j^1(t)}{p_j^1(t)}, y_j = \frac{q_j^2(t)}{p_j^2(t)}, z_j = \frac{q_j^3(t)}{p_j^3(t)}$$

$$q_j^k, p_j^k \in \mathbb{R}[t], \quad \text{ebob}(q_j^k, p_j^k) = 1, \quad 1 \leq k \leq 3, \quad j = 1, 2.$$

α_j eğrilerinin x_j, y_j, z_j bileşenleri reel katsayılı ve t nin rasyonel fonksiyonları olduğundan t nin sonlu sayıdaki değerleri dışında her yerde tanımlıdır. Ayrıca bu eğrilerin sonlu sayıda t değeri dışında birebir olduğu kabul edilecektir. $f(C_1) = C_2$ ise C_1 ve C_2 eğrilerine bir f benzerliği ile bağlıdır denir [22].

Lemma 2 Bir doğrudan farklı olan rasyonel uzay eğrisi öteleme, glide reflection veya twist altında invariant olamaz.

Dolayısıyla yansımalar, dönmeler ve bunların kombinasyonları, bir doğrudan farklı olan bir rasyonel uzay eğrisini invariant bırakan yegane izometrilere dir.

Aşağıdaki Lemma aşikar olmayan bir f benzerliği için benzerliğin merkezinin eğri üzerinde bulunduğunu ifade etmektedir [22].

Lemma 3 f, C cebirsel uzay eğrisini invariant bırakan ve izometri olmayan bir benzerlik olsun. Bu durumda f nin merkezi c, C eğrisinin bir noktasıdır [22].

İspat f izometri olmadığından, $|\lambda| \neq 1$ dir. Eğer $|\lambda| > 1$ ise

$$f(x) = \lambda Qx + b$$

fonksiyonunun tersi

$$f^{-1}(x) = \lambda^{-1}Q^{-1}x - \lambda^{-1}Q^{-1}b$$

dir. Burada, f^{-1} fonksiyonu $|\lambda^{-1}| < 1$ eşitsizliğini sağlayan λ^{-1} oranlı bir benzerliktir, ayrıca f^{-1} de, C eğrisini invariant bırakır.

Bundan dolayı $|\lambda| < 1$ kabul edildiğinde, benzer şekilde C eğrisi invariant kalır.

$x \in C$ olsun. $f(C) = C$ olduğundan tüm yörüngelerin kümesi $\{x, f(x), f^2(x), \dots\}$ C nin bir alt kümesidir.

$$f(x) = \lambda Qx + (1 - \lambda)c$$

olduğundan

$$\begin{aligned} f^2(x) &= f(f(x)) \\ &= f(\lambda Qx + (1 - \lambda)c) \\ &= \lambda Q(\lambda Qx + (1 - \lambda)c) + (1 - \lambda)c \\ &= \lambda^2 Q^2 x + \lambda Q(1 - \lambda)c + (1 - \lambda)c \\ &= \lambda^2 Q^2 x + f((1 - \lambda)c) \end{aligned}$$

elde edilir. Benzer şekilde

$$\begin{aligned} f^3(x) &= f(f^2(x)) = f(\lambda^2 Q^2 x + f((1 - \lambda)c)) = \lambda Q(\lambda^2 Q^2 x + f((1 - \lambda)c)) + (1 - \lambda)c \\ &= \lambda^3 Q^3 x + \lambda Q f((1 - \lambda)c) + (1 - \lambda)c \\ &= \lambda^3 Q^3 x + f^2((1 - \lambda)c) \end{aligned}$$

dir. Dolayısıyla $f^k(x)$

$$f^k(x) = \lambda^k Q^k x + f^{k-1}((1 - \lambda)c) \tag{3.5}$$

olarak ifade edilir.

$f(c) = c$ ve (3.2) eşitliği yardımıyla

$$\begin{aligned}\lim_{k \rightarrow \infty} d(c, f^k(x)) &= \lim_{k \rightarrow \infty} d(f(c), f(f^{k-1}(x))) \\ &= \lim_{k \rightarrow \infty} |\lambda| d(c, f^{k-1}(x)) \\ &= \lim_{k \rightarrow \infty} |\lambda|^2 d(c, f^{k-2}(x)) \\ &\vdots \\ &= \lim_{k \rightarrow \infty} |\lambda|^k d(c, x)\end{aligned}$$

elde edilir. $|\lambda| < 1$ olduğundan bu limitin sonucu sıfırdır ve $f^k(x)$, c ye yaklaşır. $C \subset \mathbb{R}^3$ kapalı olduğu için, bu limit C eğrisinin bir noktası olmalıdır.

Ek olarak, c noktası C eğrisinin noktalarının bir dizisinin limiti olduğundan bir izole nokta değildir [22].

Lemma 4 f izometri olmayan bir benzerlik olsun. O zaman her pozitif n tamsayısı için f^n izometri değildir [22].

İspat (3.13) eşitliğinden f^n , λ^n oranlı bir benzerliktir. $|\lambda| \neq 1$ olduğundan $|\lambda^n| \neq 1$ dir [22].

Lemma 5 x, y farklı vektörler olmak üzere $d(f(x), f(y)) = d(x, y)$ olacak şekilde bir benzerlik f olsun. Bu durumda f bir izometridir [4].

İspat $d(x, y) = d(f(x), f(y)) \neq 0$ olduğundan (2.1) eşitliğinden $|\lambda| = 1$ dir. O halde f bir izometridir [4].

Teorem 6 f kesişen doğruların bir bileşimi olmayan cebirsel bir α uzay eğrisini invariant bırakan bir benzerlik olsun. O zaman f bir izometridir [22].

İspat f nin izometri olmadığını varsayalım. Teorem 1 den, benzerlik $f(x) = \lambda Qx + (1 - \lambda)c$ formunda bir dilative dönmedir, $|\lambda| \neq 1$ ve Q, c yi içeren ℓ doğrusu etrafında dönmedir.

Π, ℓ ye dik olan c noktasından geçen düzlem olsun. f, c den geçen doğruları birbirine dönüştürdüğünden, genellikle birşey kaybetmeksizin C nin bu tür bileşenlere sahip olmadığını kabul edebiliriz.

İlk olarak C eğrisinin reel yada kompleks doğru olmayan bir veya daha fazla düzlemsel indirgenemeyen bileşenlere sahip olduğu durumu ele alalım. Bir benzerlik, düzlemleri düzlemlere dönüştürdüğünden bu bileşenlerden biri olan $C' \subset C, n \geq 1$ tamsayısı için $f^n(C') = C'$ eşitliğini sağlar. C' bir doğru olmadığından, C' bir Π' düzlemini gerer ve $f^n, f'(C') = C'$ olacak şekilde $f' = f^n|_{\Pi'}$ bir düzlem benzerliğine kısıtlamasıdır, dolayısıyla f' bir izometridir [4]. Bu yüzden f^n Lemma 5 den izometridir ve f Lemma 4 den izometridir.

Geriye C eğrisinin doğrular dışında, düzlemsel indirgenemeyen bileşenlere de sahip olmadığı durumu göstermek kalır. f nin bir izometri olmadığını ve C eğrisinin ℓ ye paralel olan bir L doğrusunu içermediğini kabul edelim. Eğer içerseydi C eğrisinin herbiri ℓ ye farklı uzaklıkta olan sonsuz çokluktaki $f^n(L), n \in \mathbb{N}$ paralel doğrusunu da içerirdi.

Bu yüzden $p : C \rightarrow \Pi$ ortogonal izdüşümünün $C^\perp$ görüntüsü bir düzlemsel eğridir. C nin

düzlemsel bileşenlere de sahip olmadığından, $C^\perp$ nin herhangi bir doğrusu yoktur. Ayrıca

$$\begin{aligned} p : C &\longrightarrow C^\perp \\ f(C^\perp) &= f(p(C)) \\ &= ((f \circ p)(C)) \\ &= (p \circ f)(C) \\ &= p(f(C)) \\ &= p(C) \\ &= C^\perp \end{aligned}$$

yazılabilir. Dolayısıyla

$$f(C^\perp) = C^\perp$$

dir.

$f|_{C^\perp}$ kısıtlaması $C^\perp$ 'i invariant bırakan bir düzlem benzerliğidir. O halde $f|_{C^\perp}$ bir izometridir ve f Lemma 5 den izometridir [22].

C cebirsel uzay eğrisini invariant bırakan bir f izometrisine C eğrisinin bir simetrisi adı verilir. f bir simetriye sahip ise C eğrisine simetrik denir. Benzer şekilde $f(C_1) = C_2$ olacak şekilde bir f benzerliği varsa C_1 ve C_2 eğrilerine benzerdir denir [3] ve [4].

Sonuç 7 C_1 ve C_2 bir doğru veya çember olmayan indirgenemez benzer cebirsel iki uzay eğrisi olsun. Bu durumda $f(C_1) = C_2$ olacak şekilde sonlu sayıda f benzerliği vardır. Ayrıca, böyle bir f benzerliği tektir gerek ve yeter şart C_1 ve C_2 simetrik değildir [22].

İspat

$$f_1(C_1) = C_2$$

ve

$$f_2(C_1) = C_2$$

olacak şekilde f_1 ve f_2 gibi farklı iki benzerliğin olduğunu varsayalım. O zaman $f_1 \circ f_2^{-1}$, C_2 eğrisini kendisine dönüştüren benzerliktir. Yani

$$\begin{aligned}(f_1 \circ f_2^{-1})(C_2) &= f_1(f_2^{-1}(C_2)) \\ &= f_1(C_1) \\ &= C_2\end{aligned}$$

dir. Teorem 6 dan $f_1 \circ f_2^{-1}$, bir izometridir ve bu yüzden C_2 eğrisinin simetrisidir. Bir doğru veya çemberden farklı bir uzay eğrisinin simetrilerinin sayısı sonludur [3].

Eğer C_2 eğrisi simetrik değilse $f_1 \circ f_2^{-1}$, özdeşlik dönüşümüdür ve $f_1 = f_2$ olur. Aksine, C_1 eğrisi bir f simetrisine sahip ise, o zaman $f_1 \circ f$, C_1 den C_2 ye diğer bir benzerliktir [22].

Önerme 8 $i = 1, 2$ için $f_i(C_1) = C_2$ olacak şekilde $f_i(x)$ benzerliklerine sahip olan concurrent (veya paralel) doğruların bileşimi olmayan iki cebirsel uzay eğrisi C_1 ve C_2 olsun. O zaman $|\lambda_1| = |\lambda_2|$ dir [22].

İspat

$$f_1(x) = \lambda_1 Q_1 x + b_1$$

ve

$$f_2(x) = \lambda_2 Q_2 x + b_2$$

olsun. Buradan

$$f_2^{-1}(x) = \lambda_2^{-1} Q_2^{-1}(x - b_2)$$

dir. Dolayısıyla f_2^{-1} ile f_1 in bileşkesi alındığında

$$\begin{aligned}(f_2^{-1} \circ f_1)(x) &= f_2^{-1}(f_1(x)) \\ &= f_2^{-1}(\lambda_1 Q_1 x + b_1) \\ &= \lambda_2^{-1} Q_2^{-1}(\lambda_1 Q_1 x + b_1) - \lambda_2^{-1} Q_2^{-1} b_2 \\ &= \lambda_2^{-1} \lambda_1 Q_2^{-1} Q_1 x + \lambda_2^{-1} Q_2^{-1} b_1 - \lambda_2^{-1} Q_2^{-1} b_2 \\ &= \lambda_2^{-1} \lambda_1 (Q_2^{-1} Q_1) x + \lambda_2^{-1} Q_2^{-1} (b_1 - b_2)\end{aligned}$$

bulunur. Dolayısıyla aşağıdaki eşitlikler

$$\lambda = \frac{\lambda_1}{\lambda_2}, \quad Q = Q_2^T Q_1, \quad b = \frac{1}{\lambda_2} Q_2^T (b_1 - b_2)$$

elde edilir.

$\lambda \neq 0 \in \mathbb{R}$ olduğundan bir benzerliktir. Ayrıca

$$\begin{aligned}Q &= Q_2^{-1} Q_1 \\ \Rightarrow \det(Q) &= \det(Q_2^T Q_1) \\ &= \det(Q_2^T) \det(Q_1) \\ &= 1\end{aligned}$$

ve

$$\begin{aligned}
Q^T Q &= (Q_2^{-1} Q_1)^T (Q_2^{-1} Q_1) \\
&= Q_1^T (Q_2^{-1})^T Q_2^{-1} Q_1 \\
&= Q_1^T (Q_2^T)^T Q_2^T Q_1 \\
&= Q_1^T Q_2 Q_2^T Q_1 \\
&= I_3
\end{aligned}$$

dir.

Yani Q özel ortogonal matristir.

$f_2^{-1} \circ f_1$, C_1 eğrisini invariant bıraktığı için, Teorem 6 dan $f_2^{-1} \circ f_1$ bir izometridir, dolayısıyla $|\frac{\lambda_1}{\lambda_2}| = 1$ olduğundan $|\lambda_1| = |\lambda_2|$ dir [22].

Tanım 3.1

$$\varphi : \mathbb{R} \longrightarrow \mathbb{R}, \varphi(t) = \frac{at + b}{ct + d}, \Delta = ad - bc \neq 0 \quad (3.6)$$

dönüşümüne Möbius dönüşüm denir [20].

Teorem 9 $C_1, C_2 \subset \mathbb{R}^3$, $\alpha_1, \alpha_2 : \mathbb{R} \longrightarrow \mathbb{R}^3$ parametrik ifadeleri ile verilen iki rasyonel uzay eğrisi olsun. C_1, C_2 eğrileri bir f benzerliği ile bağlantılı ise, aşağıdaki diyagram değişmeli olacak şekilde bir tek φ Möbius dönüşümü vardır [15].

$$\begin{array}{ccc}
C_1 & \xrightarrow{f} & C_2 \\
\uparrow & & \uparrow \\
\alpha_1 & & \alpha_2 \\
\downarrow & & \downarrow \\
\mathbb{R} & \xrightarrow{\varphi} & \mathbb{R}
\end{array} \quad (3.7)$$

Yani;

$$f \circ \alpha_1 = \alpha_2 \circ \varphi$$

dir.

Sonuç 10 (3.4) eşitliğinde tanımlı $\alpha_j, j = 1, 2$ parametrizasyonlu eğriler (3.7) diyagramını sağlasın. Bu durumda

$$|\lambda| \|\alpha_1'(t)\| - \|(\alpha_2 \circ \varphi)'(t)\| = 0 \quad (3.8)$$

dir [22].

İspat $\alpha_j, j = 1, 2$ parametrik eğriler (3.7) diyagramını sağladığından

$$f(\alpha_1(t)) = \alpha_2(\varphi(t)) = (\alpha_2 \circ \varphi)(t), t \in \mathbb{R}$$

dir.

$$f(x) = \lambda Qx + b$$

olduğundan

$$f(\alpha_1(t)) = \lambda Q\alpha_1(t) + b = (\alpha_2 \circ \varphi)(t)$$

dir. Son eşitliğin her iki tarafının t ye göre türev alınırsa

$$\lambda Q(\alpha_1'(t)) = (\alpha_2 \circ \varphi)'(t)$$

ifadesi elde edilir. Buradan her iki tarafın normu alınırsa

$$\|\lambda Q\alpha_1'(t)\| = \|(\alpha_2 \circ \varphi)'(t)\|$$

ve

$$|\lambda| \|Q\alpha_1'(t)\| = \|(\alpha_2 \circ \varphi)'(t)\|$$

olur. $\|QX\| = \|X\|$ olduğundan

$$|\lambda| \|\alpha_1'(t)\| = \|(\alpha_2 \circ \varphi)'(t)\|$$

ve

$$|\lambda| \|\alpha_1'(t)\| - \|(\alpha_2 \circ \varphi)'(t)\| = 0$$

elde edilir [22].

3.2. Diferensiyel Değişmezler

Bu bölümde

$$\kappa = \kappa_\alpha = \frac{\|\alpha' \times \alpha''\|}{\|\alpha'\|^3}, \quad \tau = \tau_\alpha = \frac{\langle \alpha' \times \alpha'', \alpha'' \rangle}{\|\alpha' \times \alpha''\|^2} \quad (3.9)$$

eğrilik ve torsiyonlu α parametrik eğrisine, bir benzerlik ve Möbius dönüşümünün etkisi incelenecektir.

$\kappa \geq 0$ dır. Fakat τ pozitif, negatif veya sıfır olabilir. Ayrıca, τ ve κ^2 , α rasyonel dönüşümü için rasyonel fonksiyonlar olmasına rağmen, κ eğriliği genellikle rasyonel değildir.

Lemma 11 (3.4) deki α parametrizasyonu ve $f(x) = \lambda Qx + b$ benzerliği için

$$|\lambda| \kappa_{f \circ \alpha} = \kappa_{\alpha}, \quad \lambda \tau_{f \circ \alpha} = \tau_{\alpha}$$

dir [22].

İspat Her $M \in \mathbb{R}_3^3$ tersinir matrisi ve $u, v \in \mathbb{R}^3$ vektörleri için doğrudan bir hesaplama ile

$$(Mu) \times (Mv) = \det(M)(M^{-1})^T(u \times v) \quad (3.10)$$

özdeşliği sağlanır.

$n = 1, 2, 3$ için $(f \circ \alpha)^{(n)} = \lambda Q\alpha^{(n)}$ olduğundan

$$\kappa_{f \circ \alpha} = \frac{\|\lambda Q\alpha' \times \lambda Q\alpha''\|}{\|\lambda Q\alpha'\|^3}$$

dir.

Norm fonksiyonunun özelliđinden

$$\kappa_{f \circ \alpha} = \frac{|\lambda|^2 \|Q\alpha' \times Q\alpha''\|}{|\lambda|^3 \|Q\alpha'\|^3}$$

bulunur ve (3.10) eşitliğinden

$$\kappa_{f \circ \alpha} = \frac{\|\det Q(Q^{-1})^T(\alpha' \times \alpha'')\|}{|\lambda| \|Q\alpha'\|^3}$$

elde edilir. $\det Q = 1$ ve $(Q^{-1})^T = Q$ olduğundan

$$\begin{aligned}\kappa_{f \circ \alpha} &= \frac{\|Q(\alpha' \times \alpha'')\|}{|\lambda| \|\alpha'\|^3} \\ &= \frac{\|(\alpha' \times \alpha'')\|}{|\lambda| \|\alpha'\|^3} \\ &= \frac{1}{|\lambda|} \frac{\|(\alpha' \times \alpha'')\|}{\|\alpha'\|^3}\end{aligned}$$

ve (3.10) eşitliğinden

$$\kappa_{f \circ \alpha} = \frac{1}{|\lambda|} \kappa_{\alpha}$$

elde edilir.

$f \circ \alpha$ eğrisi için

$$\tau_{f \circ \alpha} = \frac{\langle (\lambda Q\alpha') \times (\lambda Q\alpha''), (\lambda Q\alpha''') \rangle}{\|(\lambda Q\alpha') \times (\lambda Q\alpha'')\|^2}$$

dir. Vektörel çarpım ve iç çarpımın özelliklerinden

$$\begin{aligned}\tau_{f \circ \alpha} &= \frac{\langle \lambda^2((Q\alpha') \times (Q\alpha'')), \lambda(Q\alpha''') \rangle}{\|\lambda^2((Q\alpha') \times (Q\alpha''))\|^2} \\ &= \frac{\lambda^3 \langle (Q\alpha') \times (Q\alpha''), (Q\alpha''') \rangle}{\lambda^4 \|(Q\alpha') \times (Q\alpha'')\|^2}.\end{aligned}$$

(3.10) eşitliğinden ve Q özel ortogonal matris olduğundan

$$\begin{aligned}
\tau_{f \circ \alpha} &= \frac{\langle \det Q(Q^{-1})^T(\alpha' \times \alpha''), (Q\alpha''') \rangle}{\lambda \|\det Q(Q^{-1})^T(\alpha' \times \alpha'')\|^2} \\
&= \frac{\langle Q(\alpha' \times \alpha''), (Q\alpha''') \rangle}{\lambda \|Q(\alpha' \times \alpha'')\|^2} \\
&= \frac{\langle Q(\alpha' \times \alpha''), (Q\alpha''') \rangle}{\lambda \|(\alpha' \times \alpha'')\|^2} \\
&= \frac{\langle (\alpha' \times \alpha''), (\alpha''') \rangle}{\lambda \|(\alpha' \times \alpha'')\|^2} \\
&= \frac{1}{\lambda} \tau_{\alpha}
\end{aligned}$$

dir [15].

Lemma 12 $\alpha : I \subset \mathbb{R} \rightarrow C \subset \mathbb{R}^3$ rasyonel parametrisasyonlu bir eğri ve $\phi \in C^3(I, \mathbb{R})$ ise

$$\kappa_{\alpha \circ \phi} = \kappa_{\alpha} \circ \phi, \quad \tau_{\alpha \circ \phi} = \tau_{\alpha} \circ \phi$$

dir [22].

Aşağıdaki Lemma, benzer eğrilerin eğrilik ve torsiyonları ile bağlantılıdır.

Lemma 13 Farz edelim ki α_1 ve α_2 ; λ oranlı bir f benzerliği için $f(C_1) = C_2$ ile ifade edilen C_1 ve C_2 eğrileri ile tanımlansın. O zaman

$$\kappa_{\alpha_2} \circ \varphi = \kappa_{\alpha_2 \circ \varphi} = \kappa_{f \circ \alpha_1} = \frac{1}{|\lambda|} \kappa_{\alpha_1} \quad (3.11)$$

$$\tau_{\alpha_2} \circ \varphi = \tau_{\alpha_2 \circ \varphi} = \tau_{f \circ \alpha_1} = \frac{1}{\lambda} \tau_{\alpha_1} \quad (3.12)$$

eşitlikleri sağlanacak şekilde bir φ Möbius dönüşümü vardır [22].

İspat Teorem 9 yardımıyla, $f \circ \alpha_1 = \alpha_2 \circ \varphi$ olacak şekilde bir φ Möbius dönüşümü vardır [22].

3.3. Helis Eğrileri

(3.4) eşitliği ile tanımlı $i = 1, 2$ için düzlemsel olmayan α_i parametrik eğrilerini ele alalım. τ_{α_i} sıfırdan farklı olduğundan eğrilikleri oranı

$$\mu_i = \frac{\kappa_{\alpha_i}}{\tau_{\alpha_i}}, \quad i = 1, 2$$

biçiminde alabiliriz.

Bu oran invariant olduğunda orantı sabiti olarak adlandırılır. Bu tip düzlemsel olmayan eğrilere helis eğrileri adı verilir [18],[19].

Lemma 14 Her α rasyonel helis eğrisinin $\mu \neq 0$ orantı sabitine sahiptir [22].

İspat Varsayalım ki $\mu = 0$ olsun. Eğer $\alpha' \equiv 0$ veya $\alpha'' \equiv 0$ ise α eğrisi bir nokta veya bir doğru belirtir.

$$\kappa = \frac{\|\alpha' \times \alpha''\|}{\|\alpha'\|^2} = 0$$

olduğundan

$$\alpha' \times \alpha'' = 0$$

elde edilir ki buradan, α' ve α'' lineer bağımlı olduğu sonucuna ulaşılır. Yani

$$\alpha'' = \nu \alpha' \tag{3.13}$$

olacak şekilde sıfırdan farklı bir ν fonksiyonu vardır. $\alpha = (x, y, z)$ seçilir ve (3.13) eşitliğinde yerine yazılırsa

$$\frac{x''}{x'} = \nu, \quad \frac{y''}{y'} = \nu, \quad \frac{z''}{z'} = \nu$$

elde edilir. Yukarıdaki eşitliklerde integral alınır ve üstel forma geçilirse

$$\alpha'(t) = \alpha_0 \exp\left(\int \nu(t) dt\right)$$

bulunur. Burada α_0 bir sabit vektördür.

Dolayısıyla α bir doğrudur ve α eğrisinin helis olmasıyla çelişir. Sonuç olarak $\mu \neq 0$ olur [22].

Önerme 15 α_1 ve α_2 , λ oranlı bir f benzerliği için $f(C_1) = C_2$ eşitliğini sağlasın. C_1 ve C_2 helis eğrilerinin sırasıyla μ_1 ve μ_2 orantı sabitlerine sahip olduğunu varsayalım. Bu durumda $\mu_2 = \text{sgn}(\lambda) \cdot \mu_1$ dir [22].

İspat

$$\mu_2 = \frac{\kappa_{\alpha_2}}{\tau_{\alpha_2}} \circ \varphi$$

dir.

Bileşke fonksiyonun tanımından

$$\mu_2 = \frac{\kappa_{\alpha_2} \circ \varphi}{\tau_{\alpha_2} \circ \varphi}$$

şeklinde yazılır. Dolayısıyla (3.11) eşitliğinden

$$\begin{aligned} \mu_2 &= \frac{\frac{1}{|\lambda|} \kappa_{\alpha_1}}{\frac{1}{\lambda} \tau_{\alpha_1}} \\ &= \text{sgn}(\lambda) \frac{\kappa_{\alpha_1}}{\tau_{\alpha_1}} \\ &= \text{sgn}(\lambda) \mu_1 \end{aligned}$$

elde edilir [22].

Bu önerme helis eğrilerinin benzerliği için gerek şartı sağlar. Aşağıdaki örnek bu önermenin tersinin genelde sağlamadığını göstermektedir.

Örnek 1 Aşağıdaki parametrizasyon ile verilen μ_1 ve μ_2 orantı sabitlerine sahip C_1 ve C_2 helis eğrilerini ele alalım:

$$\alpha_1(t) = \left(\frac{3}{4}t^5 + \frac{3}{8}t^4 + \frac{1}{4}t^3, \frac{4}{5}t^5 + t^4, -\frac{3}{5}t^5 + \frac{1}{2}t^4 + \frac{1}{3}t^3 \right),$$
$$\alpha_2(t) = \left(\frac{3}{2}t^5 + \frac{3}{4}t^4 + t^3, \frac{6}{5}t^5 + 3t^4, -\frac{8}{5}t^5 + t^4 + \frac{4}{3}t^3 \right).$$

C_1 ve C_2 benzer olmayan iki helis eğrisidir. α_1 eğrisinin eğrilikleri

$$\kappa_{\alpha_1} = \frac{64}{25t^2(t(5t+2)+1)^2}$$

ve

$$\tau_{\alpha_1} = -\frac{48}{25t^2(t(5t+2)+1)^2}$$

olmak üzere

$$\frac{\kappa_{\alpha_1}}{\tau_{\alpha_1}} = -\frac{4}{3}$$

dir. Ayrıca α_2 eğrisinin eğrilikleri

$$\kappa_{\alpha_2} = \frac{48}{25t^2(t(5t+2)+2)^2}$$

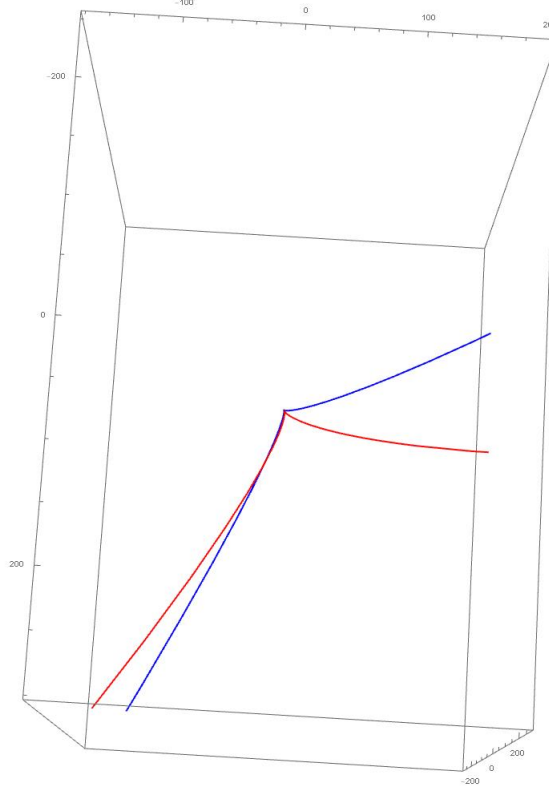
ve

$$\tau_{\alpha_2} = -\frac{36}{25t^2(t(5t+2)+2)^2}$$

olduğundan dolayı

$$\frac{\kappa_{\alpha_2}}{\tau_{\alpha_2}} = -\frac{4}{3}$$

elde edilir. Dolayısıyla $\mu_1 = \mu_2 = -\frac{4}{3}$ dir [22].

Şekil 3.1. Aynı orantı sabitine sahip benzer olmayan helis eğrileri

Varsayım 16 $\mu_2 = \text{sgn}(\lambda)\mu_1$ orantı sabitlerine sahip herhangi iki rasyonel kübik helisel uzay eğrileri benzerdir [22].

Sıfırdan farklı orantı sabitlerine sahip helisel rasyonel eğriler vardır. Bu tür rasyonel uzay eğrilerinin örnekleri için [18] ve [19] makalelerine bakınız.

4. RASYONEL UZAY EĞRİLERİNİN BENZERLİKLERİNİN BULUNMASI VE BELİRLENMESİ

C_1 ve C_2 , (3.4) eşitliğinde verilen α_1 ve α_2 parametrizasyonuna sahip iki eğri olsun. Bu bölümde öncelikle λ_0 oranı ile verilen bir f benzerliği için $f(C_1) = C_2$ olup olmadığını ifade eden bir kriter sunulacaktır. Sonra, muhtemel λ_0 oranını belirlemek için helis ve helis olmayan eğriler için ayırma metotları sunulacaktır.

4.1. Benzerliklerin Belirlenmesi İçin Bir Kriter

$i = 1, 2$ için $\kappa_{\alpha_i}^2$ ve τ_{α_i} rasyonel fonksiyon olduğundan

$$\kappa_{\alpha_i}^2(t) = \frac{A_i(t)}{B_i(t)}, \quad \tau_{\alpha_i}(t) = \frac{C_i(t)}{D_i(t)}, \quad i = 1, 2 \quad (4.1)$$

biçiminde yazılabilir.

A_i, B_i, C_i ve D_i birer polinom fonksiyonudur ve $(A_i, B_i), (C_i, D_i)$ $i = 1, 2$ aralarında asaldır.

$$\kappa_{\alpha_1}^2(t) - \lambda^2 \kappa_{\alpha_2}^2(s) = 0$$

ifadesinde (4.1) yerine yazılır ve paydalar eşitlenirse

$$\frac{A_1(t)}{B_1(t)} - \lambda^2 \frac{A_2(s)}{B_2(s)} = 0$$

ve

$$\frac{A_1(t)B_2(s)}{B_1(t)B_2(s)} - \lambda^2 \frac{A_2(s)B_1(t)}{B_2(s)B_1(t)} = 0$$

elde edilir. Yukarıdaki eşitlikte $A_1(t)B_2(s) - \lambda^2 A_2(s)B_1(t)$ ifadesi $K_\lambda(t, s)$ ile gösterilecektir. Yani

$$K_\lambda(t, s) = A_1(t)B_2(s) - \lambda^2 A_2(s)B_1(t) \quad (4.2)$$

dir. Benzer şekilde $\tau_{x_1}(t) - \lambda\tau_{x_2}(s) = 0$ eşitliğinde

$$\frac{C_1(t)}{D_1(t)} - \lambda \frac{C_2(s)}{D_2(s)} = 0$$

yazılır ve paydalar eşitlenirse

$$\frac{C_1(t)D_2(s)}{D_1(t)D_2(s)} - \lambda \frac{C_2(s)D_1(t)}{D_2(s)D_1(t)} = 0$$

elde edilir. Yukarıdaki eşitlikte $C_1(t)D_2(s) - \lambda C_2(s)D_1(t)$ ifadesi $T_\lambda(t, s)$ ile gösterilecektir. Yani

$$T_\lambda(t, s) = C_1(t)D_2(s) - \lambda C_2(s)D_1(t) \quad (4.3)$$

dir. (4.2) eşitliği için $K_{-\lambda} = K_\lambda$ dır. Bir λ sabiti için, K_λ ve T_λ en büyük ortak bölenini G_λ ve s-resultantını R_λ ile gösterilsin. O halde

$$G_\lambda = \text{ebob}(K_\lambda, T_\lambda) \quad , \quad R_\lambda = \text{Res}_s(K_\lambda, T_\lambda) \quad (4.4)$$

dir.

(3.6) denklemindeki herhangi bir φ Möbius dönüşümü, $s - \varphi(t) = 0$ eşitliğinde paydaların eşitlenmesi ile elde edilen

$$F(t, s) = (ct + d)s - (at + b) \quad , \quad ad - bc \neq 0 \quad (4.5)$$

fonksiyonu Möbius benzeri polinoma karşılık gelir. $ad - bc \neq 0$ olduğu için F indirgenemezdir [22].

Aşağıdaki teorem, C_1 ve C_2 eğrilerinin benzerliği için bir kriter sunar.

Teorem 17 (3.4) denklemindeki α_1 ve α_2 eğrilerinin $f(C_1) = C_2$ olacak şekilde bir $f(x) = \lambda_0 Qx + b$ benzerliği vardır gerek ve yeter şart G_{λ_0} ı bölen (4.5) eşitliğindeki gibi bir F polinomu vardır ve bu polinom $\lambda = \lambda_0$ ile (3.8) eşitliğini sağlayan φ Möbius dönüşümüne karşılık gelir [22].

İspat Eğer $f(x) = \lambda_0 Qx + b$ benzerliği için $f(C_1) = C_2$ ise, Teorem 9 dan $f \circ \alpha_1 = \alpha_2 \circ \varphi$ olacak şekilde φ Möbius dönüşümü vardır. F , φ karşılık gelen Möbius benzeri polinom olsun. $K_{\lambda_0}(t, s) = 0$ ve $T_{\lambda_0}(t, s) = 0$ eşitliklerini sağlayan (t, s) noktaları

$$\kappa_{\alpha_1}(t) = |\lambda_0| \kappa_{\alpha_2}(s)$$

$$\tau_{\alpha_1}(t) = \lambda_0 \tau_{\alpha_2}(s)$$

eşitliklerini sağlayan noktalardır.

F indirgenemez olduğundan, Bezout teoreminden F , K_{λ_0} ve T_{λ_0} ı böler ve böylece G_{λ_0} ıda böler.

Üstelik Q ortogonal olduğundan

$$\|(\alpha_2 \circ \varphi)'\| = \|(f \circ \alpha_1)'\| = \|\lambda_0 Q \alpha_1'\| = |\lambda_0| \|\alpha_1'\|$$

dir.

φ , F ye karşılık gelen bir dönüşüm ve $t_0 \in I \subset \mathbb{R}$, C_1 in regüler bir noktası olsun. $t = t(s)$ diferansiyellenebilir inversine sahip yay uzunluğu fonksiyonunu

$$s = s(t) = \int_{t_0}^t \|\alpha_1'(t)\| dt, \quad t \in I$$

ele alalım.

$$\tilde{\alpha}_2 = \lambda_0^{-1} \alpha_2$$

için (3.8) eşitliğinden

$$\left\| \frac{d}{ds} (\alpha_1 \circ t) \right\| = \left\| \frac{d\alpha_1}{dt} \frac{dt}{ds} \right\| = 1 = \frac{1}{|\lambda_0|} \left\| \frac{d}{dt} (\alpha_2 \circ \varphi) \frac{dt}{ds} \right\| = \left\| \frac{d}{ds} (\tilde{\alpha}_2 \circ \varphi \circ t) \right\|$$

dir.

Böylece hem $\alpha_1 \circ t$ hemde $\tilde{\alpha}_2 \circ \varphi \circ t$ yay uzunluğu ile parametrelendirilmiş olur.

F, G_{λ_0} 'ı böldüğünden, F nin her $(t, \varphi(t))$ sıfırı üstelik K_{λ_0} ve T_{λ_0} in bir sıfırdır ve bu da

$$\kappa_{\alpha_1} = |\lambda_0| \kappa_{\alpha_2} \circ \varphi$$

ve

$$\tau_{\alpha_1} = \lambda_0 \tau_{\alpha_2} \circ \varphi$$

olduğunu gösterir. O halde

$$\kappa_{\alpha_1 \circ t} = \kappa_{\alpha_1} \circ t = |\lambda_0| \kappa_{\alpha_2} \circ \varphi \circ t$$

$$\tau_{\alpha_1 \circ t} = \tau_{\alpha_1} \circ t = \lambda_0 \tau_{\alpha_2} \circ \varphi \circ t = \tau_{\tilde{\alpha}_2} \circ \varphi \circ t = \tau_{\tilde{\alpha}_2 \circ \varphi \circ t}$$

elde edilir [17].

Teorem 2.3 deki uzay eğrilerinin temel teoremi [17], $s(I)$ üzerinde $\tilde{f} \circ \alpha_1 \circ t = \tilde{\alpha}_2 \circ \varphi \circ t$ olacak şekilde

$$\tilde{f}(x) = Qx + b, \quad \det(Q) = 1$$

izometrisinin var olduğunu söyler. $f(x) = \lambda_0 \tilde{f}(x)$ benzerliğinden

$$\begin{aligned} f(\alpha_1(t)) &= \lambda_0 \tilde{f}(\alpha_1(t)) \\ &= \lambda_0 \tilde{\alpha}_2(\varphi(t)) \end{aligned}$$

dir.

$\tilde{\alpha}_2 = \lambda_0^{-1} \alpha_2$ olduğundan

$$f(\alpha_1(t)) = \alpha_2(\varphi(t))$$

yazılır. Bu nedenle, $f(C_1)$ ve C_2 indirgenemez cebirsel eğrileri, sonsuz çoklukta ortak noktaya sahiptir. Buda $f(C_1) = C_2$ olduğunu gösterir.

Dolayısıyla ispat tamamlanmış olur [22].

λ_0 için bazı tentative değerler biliniyorsa, eğrilerin benzerliği olan G_{λ_0} in benzer çarpanlara sahip olduğu bu kriter yardımıyla tespit edilir.

Teorem 17 yardımıyla Möbiüs dönüşümü (3.8) eşitliğini sağladığından böyle bir çarpanın varlığı C_1 ve C_2 nin benzer olmasıyla denktir [22].

4.2. Helis Olmayan Eğriler İçin Benzerlik Oranının Bulunması

Farz edelimki α_1, α_2 helis olmayan eğriler olsun. Aşağıdaki önerme, R_λ resultantının özdeş olarak sıfır olduğu durumda sadece sonlu sayıda sıfırdan farklı λ nın varlığını ifade eder.

Önerme 18 R_λ resultantı özdeş olarak sıfırdır gerek ve yeter şart $C_1, C_2 \mid \mu_1 = \mu_2$ sağlayan μ_1, μ_2 orantı sabitlerine sahip helisel eğrilerdir [22].

İspat C_1 ve C_2 helis olduğunu kabul edelim. Orantı sabitleri aynı mutlak değere sahip olduğundan $\mu = |\mu_1| = |\mu_2|$ dir. Lemma 14 den $\mu \neq 0$ olduğu için

$$\frac{A_i(t)}{B_i(t)} = \kappa_{\alpha_i}^2(t) = \mu^2 \tau_{\alpha_i}^2(t) = \mu^2 \frac{C_i^2(t)}{D_i^2(t)}$$

dir. Dolayısıyla (4.2) eşitliğinde yerine yazılırsa

$$\frac{A_1(t)}{B_1(t)} = \mu^2 \frac{C_1^2(t)}{D_1^2(t)}$$

ve

$$\frac{A_2(s)}{B_2(s)} = \mu^2 \frac{C_2^2(s)}{D_2^2(s)}$$

olduğundan

$$\frac{A_1(t)}{B_1(t)} \frac{D_1^2(t)}{C_1^2(t)} = \frac{A_2(s)}{B_2(s)} \frac{D_2^2(s)}{C_2^2(s)}$$

elde edilir. Buradan

$$A_1(t)B_2(s)C_2^2(s)D_1^2(t) = A_2(s)B_1(t)C_1^2(t)D_2^2(s)$$

dir.

$$A_1(t)B_2(s) = \frac{A_2(s)B_1(t)C_1^2(t)D_2^2(s)}{C_2^2(s)D_1^2(t)}$$

(4.2) eşitliğinde yerine yazılırsa

$$\begin{aligned} K_\lambda(t, s) &= \frac{A_2(s)B_1(t)C_1^2(t)D_2^2(s)}{C_2^2(s)D_1^2(t)} - \lambda^2 A_2(s)B_1(t) \\ &= \frac{A_2(s)B_1(t)[C_1^2(t)D_2^2(s) - \lambda^2 C_2^2(s)D_1^2(t)]}{C_2^2(s)D_1^2(t)} \\ &= \frac{A_2(s)B_1(t)}{C_2^2(s)D_1^2(t)} [C_1^2(t)D_2^2(s) - \lambda^2 C_2^2(s)D_1^2(t)] \end{aligned}$$

elde edilir. O halde

$$\begin{aligned} K_\lambda(t, s) &= \mu^2 (C_1^2(t)D_2^2(s) - \lambda^2 C_2^2(s)D_1^2(t)) \\ &= \mu^2 (C_1(t)D_2(s) - \lambda C_2(s)D_1(t)) (C_1(t)D_2(t) + \lambda C_2(s)D_1(t)) \\ &= \mu^2 T_\lambda(t, s) T_{-\lambda}(t, s) \end{aligned}$$

bulunur.

Bu yüzden K_λ , T_λ veya $T_{-\lambda}$ ile aşikar olmayan ortak çarpana sahiptir ve bu ortak çarpan s ye bağlıdır. $K_\lambda = K_{-\lambda}$ olduğundan R_λ özdeş olarak sıfır olduğu görülebilir.

$R_\lambda = 0$ ise, K_λ ve T_λ nın aşikar olmayan en büyük ortak bölen G_λ vardır. Farz edelimki T_λ , λ ya bağlı olmayan bir S çarpanına sahip olsun. Böylece S , hem T_λ yı hem de $T_0(t, s) = C_1(t)D_2(s)$ i böler ve dolayısıyla $C_2(s)D_1(t)$ yi de böler. Bu da C_1, D_1 ve C_2, D_2 nin aralarında asal olmasıyla çelişir.

Yani K_λ nın sabit olmayan çarpanının λ ya bağlıdır. G_λ nın T_λ ile sabit orantılı olarak λ nın bir lineer polinomu olduğu görülebilir. G_λ ve $G_{-\lambda}$ nın her ikisinde λ ya göre bir kuadrik polinom olan, $K_\lambda = K_{-\lambda}$ yı böldüğünden, sıfırdan farklı ν sabiti için

$$K_\lambda = \nu T_\lambda T_{-\lambda} = \nu (C_1^2(t)D_2^2(s) - \lambda^2 C_2^2(s)D_1^2(t))$$

bu iki eşitlikte katsayıları karşılaştırırsak,

$$A_1(t)B_2(s) = \nu C_1^2(t)D_2^2(s) \quad , \quad A_2(s)B_1(t) = \nu C_2^2(s)D_1^2(t)$$

elde edilir.

Yukarıdaki iki eşitlikten

$$\frac{\kappa_{\alpha_1}^2(t)}{\tau_{\alpha_2}^2(s)} = \frac{A_1(t)B_2(s)}{B_1(t)A_2(s)} = \frac{C_1^2(t)D_2^2(s)}{D_1^2(t)C_2^2(s)} = \frac{\tau_{\alpha_1}^2(t)}{\tau_{\alpha_2}^2(s)}$$

veya denk olarak

$$\frac{\kappa_{\alpha_1}^2(t)}{\tau_{\alpha_1}^2(t)} = \frac{\kappa_{\alpha_2}^2(s)}{\tau_{\alpha_2}^2(s)}$$

sabit olmalıdır [22].

$Res_s(K_\lambda, T_\lambda)$ resultantının contenti (içerik) $\Lambda^*(\lambda)$ olsun, Λ^* katsayıları λ ya bağlı t nin bir polinomudur ve $Res_s(K_\lambda, T_\lambda)$ nın katsayılarının en büyük ortak bölenini ifade eder. $lc_s(K_\lambda)$ ve $lc_s(T_\lambda)$, sırasıyla K_λ ve T_λ nın s ye göre baş katsayılarını gösterir.

$lc_s(K_\lambda), lc_s(T_\lambda)$ özdeş olarak sıfır olmadığı ve aynı zamanda $\lambda = \lambda_0$ da $R_{\lambda_0} Res_s(K_\lambda, T_\lambda)$ özel durumunun bir sonucudur [21]. $\Lambda(\lambda), \Lambda^*(\lambda)$ ile t ye göre $ebob(lc_s(K_\lambda), lc_s(T_\lambda))$ contentinin çarpımı ve S_0, Λ nın sıfırdan farklı reel kökleridir [22].

Önerme 19 α_1 ve α_2 , $f(x) = \lambda_0 Qx + b$ benzerliği için $f(C_1) = C_2$ eşitliğini sağlayan helis olmayan C_1 ve C_2 eğrilerini gösterebilirsin. O zaman $\lambda_0 \in S_0$ [22].

İspat Lemma 13' den $K_{\lambda_0}(t, \varphi(t)) = T_{\lambda_0}(t, \varphi(t)) = 0$ olacak şekilde bir φ Möbius dönüşümü vardır ve bu yüzden $G_{\lambda_0}(t, \varphi(t)) = 0$ özdeşliği sağlanır. Dolayısıyla, φ ye karşılık gelen F Möbius benzeri polinomu G_{λ_0} böler. $\mathbb{R}[t]$ polinom halkası bir integral tanım bölgesi olduğundan, G_{λ_0} iki değişkenli polinomu R_{λ_0} resultantı özdeş olarak sıfır olduğu durumda (yani $\Lambda(\lambda_0) = 0$ için) kesinlikle sabit değildir. Önerme 19 λ_0 in tentative değerlerini sağlar, Teorem 17 kullanarak bu tentative değerler test edilmelidir. λ_0 in bazı değerleri için sağlanır, Teorem 17 kullanılarak bu tentative değer test edilmelidir [22].

Örnek 2 C_1 eğrisi

$$\alpha_1(t) = \left(\frac{t}{t^4 + 1}, \frac{t^2}{t^4 + 1}, \frac{t^3}{t^4 + 1} \right)$$

parametrizasyonu ile verilen bir crunode (düğüm) eğrisi olsun.

$\phi(t) = t + 1$ parametre değişimi ve

$$f(x) = \lambda Qx + b, \quad \lambda = 2, \quad Q = \begin{bmatrix} \frac{3}{5} & \frac{4}{5} & 0 \\ \frac{4}{5} & \frac{3}{5} & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}, \quad b = \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ 2 \end{bmatrix} \quad (4.6)$$

benzerlik dönüşümünü ele alalım. Bu durumda $\alpha_2 = f \circ \alpha_1 \circ \phi$ parametrik ifadesi ile verilen

$$\alpha_2(t) = \left(\frac{2(t+1)(4t+7)}{5(t+1)^4+1}, \frac{2(t+1)(3t-1)}{5(t+1)^4+1}, \frac{2(t+1)^3}{(t+1)^4+1} + 2 \right)$$

$C_2 = f(C_1)$ bir diğer crunode eğrisi olarak tanımlanabilir.

C_1 ve C_2 eğrilerinin grafikleri Şekil 4.1' de gösterilmiştir. C_1 ve C_2 eğrileri sırasıyla

$$\kappa_{\alpha_1} = \frac{2(t^4 + 1)^{7/2} \sqrt{t^8 + 9t^6 + 14t^4 + 9t^2 + 1}}{(t^{12} + 4t^{10} + 3t^8 - 8t^6 + 3t^4 + 4t^2 + 1)^{3/2}}$$

$$\tau_{\alpha_1} = \frac{3(t^8 - 1)}{t^8 + 9t^6 + 14t^4 + 9t^2 + 1}$$

ve

$$\kappa_{\alpha_2} = \frac{\sqrt{\frac{34+t(2+t)(68+t(2+t)(47+t(2+t)(13+t(2+t))))}{(2+t(2+t)(2+t(2+t)))^5}}}{\frac{8+t(2+t)(2+t(2+t))(12+t(2+t)(2+t(2+t)))(10+t(2+t)(6+t(2+t)))}{(2+t(2+t)(2+t(2+t)))^4}}$$

$$\tau_{\alpha_2} = \frac{3t(t+2)(t(t+2)+2)(t(t+2)(t(t+2)+2)+2)}{2(t(t+2)(t(t+2)(t(t+2)+13)+47)+68)+34}$$

dir. $\kappa_{\alpha_1}^2$ ve $\kappa_{\alpha_2}^2$ nin pay ve paydası 36 ıncı derece olan rasyonel fonksiyonlardır. Ayrıca τ_{α_1} ve τ_{α_2} nin pay ve paydasının derecesi 8 dir.

(4.2) ve (4.3) eşitliklerinden

$$K_\lambda = \left[4(s(s+2)(s(s+2)+2)(s(s+2)(s(s+2)+2)(s(s+2)(s(s+2)+6)+10)+12)+8)^3 (t^4 + 1)^7 (t^8 + 9t^6 + 14t^4 + 9t^2 + 1) - 4(s(s+2)(s(s+2)+2)+2)^7 (34 + s(2+s)(68 + s(2+s)(47 + s(2+s)(13 + s(2+s)))))(1 + 4t^2 + 3t^4 - 8t^6 + 3t^8 + 4t^{10} + t^{12})^3 \right]$$

ve

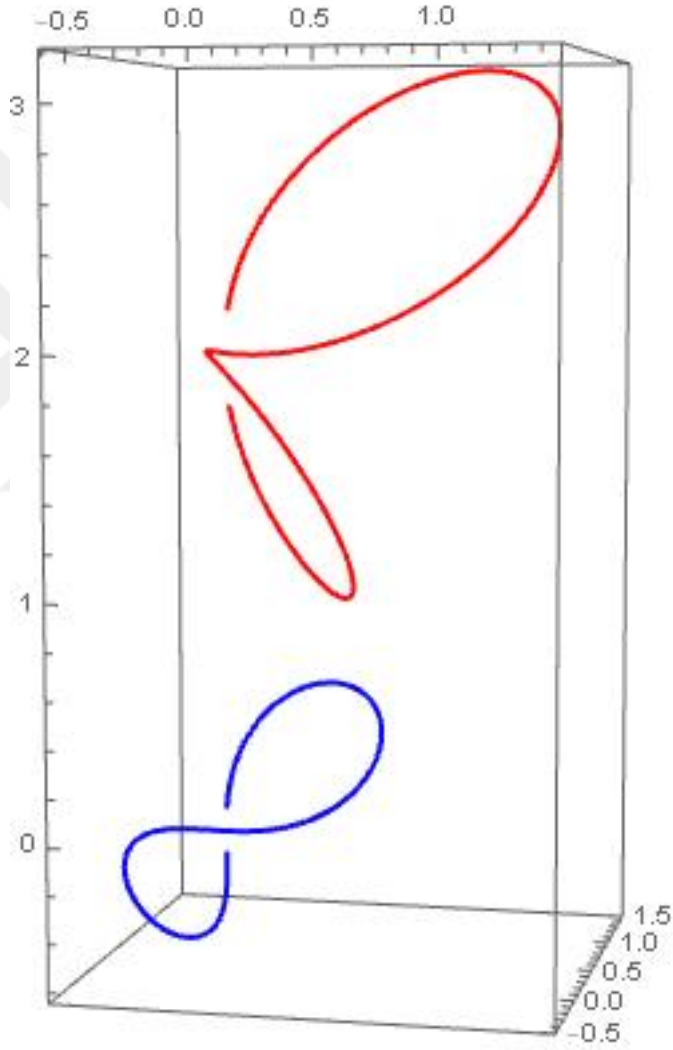
$$T_\lambda = \left[6(s(s+2)(s(s+2)(s(s+2)+13)+47)+68)+34)(t^8 - 1) - 6s(s+2)(s(s+2)+2)(s(s+2)(s(s+2)+2)+2)(t^8 + 9t^6 + 14t^4 + 9t^2 + 1) \right]$$

biçiminde bulunur. O halde $K_\lambda(t, s)$ in ikili derecesi (36, 36) ve $T_\lambda(t, s)$ in ikili derecesi (8, 8) dir. $R_\lambda = Res_s(K_\lambda, T_\lambda)$ hesapladıktan sonra, $\Lambda(\lambda) = \Lambda^*(\lambda) = \lambda^2 - 4$ sonucuna ulaşılır.

Dolayısıyla $S_0 = (-2, 2)$, λ_1 için tentative değerlerini içerir.

$\lambda_0 = 2$ için $G_2(t, s) = (s + t + 1)(s - t + 1)$ dir. Buradan (3.8) denklemini saęalayan $\varphi_1(t) = -t - 1$ ve $\varphi_2(t) = t - 1$ Möbius dönüşümleri elde edilir.

$\lambda_0 = -2$ için $G_{-2} = (st + t + 1)(st + t - 1)$ dir. Buradan (3.8) denklemini sağlayan $\varphi_3(t) = -\frac{(t+1)}{t}$, $\varphi_4(t) = \frac{(-t+1)}{t}$ Möbius dönüşümü bulunur. Böylece C_1 ve C_2 benzerdir ve birini diğerine dönüştüren dört farklı benzerlik vardır [22].

şekil 4.1. Crunode eğrisi

4.3. Helis Eğrileri İçin Benzerlik Oranının Bulunması

Kabul edelimki C_1 ve C_2 benzer iki helis eğrisi olsun. Önerme 15 den $\mu_2 = \text{sgn}(\lambda)\mu_1$ ve Önerme 18 in ispatından λ için $\text{ebob}(K_\lambda, T_\lambda) = T_\lambda$ dir. Bu yüzden $R_\lambda \equiv 0$ dir. λ oranını bulmak için, Bölüm 4.2 deki metod kullanılamaz. Fakat $G_\lambda = T_\lambda$ olduğunu bildiğimiz için, G_λ ın Möbius benzeri çarpana sahip olduğu λ değerlerini bulmak için Teorem 17 doğrudan uygulanabilir. Bunu yapabilmek için, iki değişkenli bir polinomun Möbius benzeri çarpasını direkt bir şekilde hesaplayarak bu problemi çözen [15] deki metoda uyarlanmalıdır. Eğer λ_0 aradığımız oran ise bu benzerliğe karşılık gelen φ Möbius dönüşümü G_{λ_0} ile belirlenir.

Lemma 20 Ya $c = 0$ ya da $t_0 \neq -\frac{d}{c}$ olsun.

$$\varphi(t) = \frac{at + b}{ct + d} = s_0 + s'_0(t - t_0) + \frac{1}{2}s''_0(t - t_0)^2 + \dots \quad (4.7)$$

Taylor açılımını ele alalım. O zaman

$$[a, b, c, d] = [2(s'_0)^2 - s_0s''_0, 2s_0s'_0 + t_0s_0s''_0 - 2t_0(s'_0)^2, -s''_0, 2s'_0 + t_0s''_0] \quad (4.8)$$

dir [22].

İspat $t = t_0$ noktasında (4.7) türevi alınırsa

$$\begin{aligned} s &= \varphi(t) = \frac{at + b}{ct + d} \\ s' &= \varphi'(t) = \frac{a(ct + d) - (at + b)c}{(ct + d)^2} \\ &= \frac{act + ad - act - bc}{(ct + d)^2} \\ &= \frac{ad - bc}{(ct + d)^2} \end{aligned}$$

ve $\Delta = ad - bc \neq 0$ yerine yazılırsa

$$s_0' = \frac{\Delta}{(ct_0 + d)^2} \quad (4.9)$$

dir.

$$\begin{aligned} s_0'' = \varphi''(t) &= \left(\frac{ad - bc}{(ct + d)^2} \right)' \\ &= \frac{-2c(ad - bc)}{(ct + d)^2} \end{aligned} \quad (4.10)$$

bulunur. $t = t_0$ için

$$s_0'' = \frac{-2c\Delta}{(ct_0 + d)^3}$$

dir. Dolayısıyla

$$\begin{aligned} 2(s_0')^2 - s_0 s_0'' &= \frac{2\Delta^2}{(ct_0 + d)^4} + \left(\frac{at_0 + b}{ct_0 + d} \right) \left(\frac{+2c\Delta}{(ct_0 + d)^3} \right) \\ &= \frac{2\Delta(\Delta + (at_0 + b)c)}{(ct_0 + d)^4} \\ &= \frac{2\Delta(ad - bc + act_0 + bc)}{(ct_0 + d)^4} \\ &= \frac{2\Delta(ad + act_0)}{(ct_0 + d)^4} \\ &= \frac{2\Delta(a(ct_0 + d))}{(ct_0 + d)^4} \\ &= \frac{2\Delta a}{(ct_0 + d)^3}, \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
& 2s_0s_0' + t_0s_0s_0'' - 2t_0(s_0')^2 \\
&= \left(\frac{at_0 + b}{ct_0 + d}\right) \left(\frac{\Delta}{(ct_0 + d)^2}\right) + t_0 \left(\frac{at_0 + b}{ct_0 + b}\right) \left(\frac{-2c\Delta}{(ct_0 + d)^3}\right) - 2t_0 \left(\frac{\Delta}{(ct_0 + d)^2}\right)^2 \\
&= \left(\frac{(at_0 + b)(ad - bc)}{(ct_0 + d)^3}\right) + t_0 \left(\frac{(at_0 + b)(-2c(ad - bc))}{(ct_0 + b)^4}\right) - 2t_0 \left(\frac{(ad - bc)^2}{(ct_0 + d)^4}\right) \\
&= \frac{2b\Delta}{(ct_0 + d)^3}
\end{aligned}$$

ve

$$-s_0'' = \frac{2c\Delta}{(ct_0 + d)^3}$$

son olarak

$$2s_0' + t_0s_0'' = \frac{2d\Delta}{(ct_0 + d)^3}$$

elde edilir.

s ye göre $G_\lambda(t, s)$ polinomunun $lc_s(G_\lambda(t, s))$ başkatsayısının $t = t_0$ değeri sıfırdan farklı olacak şekilde $t_0 \in Q$ seçelim. $L(\lambda)$, t_0 noktasında hesaplanan $lc_s(G_\lambda(t, s))$ olsun. Kapalı fonksiyon teoremini kullanarak G_λ ' nin Möbius benzeri çarpanını belirlemek için S_1 ve S_2 kümeleri aşağıdaki gibi tanımlanabilir:

$$S_1 = \{0 \neq \lambda \in \mathbb{R} \mid L(\lambda) = 0\}$$

$$S_2 = \{0 \neq \lambda \in \mathbb{R} \mid G_\lambda(t_0, s) = 0, \frac{\partial G_\lambda}{\partial s}(t_0, s) = 0, s \in \mathbb{C}\}.$$

$S_1 \cup S_2$ den herhangi bir λ yı hariç tutmalıyız. S_2 nin elemanları λ ya göre $G_\lambda(t_0, s) = \frac{\partial G_\lambda}{\partial s}(t_0, s) = 0$ iki değişkenli polinom sisteminden s değişkenin yok edilmesiyle elde edilebilir.

Örneğin Sylvester Resultantı bu işlem için kullanılabilir.

Varsayalım ki $\lambda \notin S_1 \cup S_2$ olsun. G_λ , λ değişkenine bağlıdır fakat kısalık için G_λ ve G_λ nin birinci ve ikinci mertebeden kısmi türevleri sırasıyla $G_t, G_s, G_{tt}, G_{ts}, G_{ss}$ biçiminde gösterilecektir. Kabul edelimki G bir F Möbiüs benzeri çarpına sahip ve s_0 , $F(t_0, s_0) = 0$ eşitliğini sağlayan bir değişken olsun. $G(t_0, s_0) = 0$ ve $G_s(t_0, s_0) \neq 0$ olduğundan, $\frac{\partial F}{\partial s}(t_0, s_0) \neq 0$ dır ve $F(t, s) = 0$ denklemi (4.7) denklemindeki gibi $s_0 = \varphi(t_0)$ eşitliğini sağlayan t_0 ın

komşuluğunda bir $s = \varphi(t)$ fonksiyonunu tanımlar.

F, G yi böldüğünden ve $G_s(t_0, s_0) \neq 0$ olduğundan $\varphi(t)$ nin $G(t, s) = 0$ ile tanımlı olması kullanılarak s_0 ve λ ya göre s'_0 ve s''_0 için ifadeler bulunur. $G(t, \varphi(t)) = 0$ özdeşliğinin t ye göre birinci ve ikinci türevleri alınır. φ' ile φ'' için çözülür ve t_0 değerinde hesaplanırsa:

$$G(t, s) = 0$$

için kapalı fonksiyonun türevi yardımıyla

$$\begin{aligned} G_t(t, s) + G_s(t, s) \frac{ds}{dt} &= 0 \\ G_t(t, s) + G_s(t, s) \frac{d\varphi(t)}{dt} &= 0 \\ G_t(t, s) + G_s(t, s) \varphi'(t) &= 0 \end{aligned} \tag{4.11}$$

bulunur. $t = t_0$ için

$$G_t(t_0, s_0) + G_s(t_0, s_0) \varphi'(t_0) = 0$$

elde edilir. Son eşitlikten

$$s'_0 = \varphi'(t_0) = -\frac{G_t}{G_s}(t_0, s_0) \tag{4.12}$$

dir. (4.11) in t ye göre tekrar türevi alınırsa

$$G_{tt}(t, s) + G_{ts}(t, s) \frac{ds}{dt} + G_{st}(t, s) \frac{ds}{dt} + G_s(t, s) \frac{d^2s}{dt^2} + G_{ss}(t, s) \left(\frac{ds}{dt}\right)^2 = 0$$

ve

$$\begin{aligned} G_{tt}(t, \varphi(t)) + G_{ts}(t, \varphi(t)) \varphi'(t) + G_{st}(t, \varphi(t)) \varphi'(t) + G_s(t, \varphi(t)) \varphi''(t) + \\ G_{ss}(t, \varphi(t)) \varphi'(t)^2 = 0 \end{aligned}$$

bulunur. Buradan

$$\varphi''(t) = -\frac{G_{tt}(t, \varphi(t)) + G_{ts}(t, \varphi(t))\varphi'(t) + G_{st}(t, \varphi(t))\varphi'(t) + G_{ss}(t, \varphi(t))(\varphi'(t))^2}{G_s(t, \varphi(t))}$$

dir. Bu eşitlikte $\varphi'(t_0) = -\frac{G_t}{G_s}(t_0, s_0)$ yerine yazılırsa

$$\varphi''(t) = -\frac{G_{tt}(t, \varphi(t)) + G_{ts}(t, \varphi(t))\left(-\frac{G_t}{G_s}\right) + G_{st}(t, \varphi(t))\left(-\frac{G_t}{G_s}\right) + G_{ss}(t, \varphi(t))\left(+\frac{G_t}{G_s}\right)^2}{G_s(t, \varphi(t))}$$

bulunur. Gerekli işlemler yapıldığında

$$s_0'' = \varphi''(t_0) = -\frac{G_s^2 G_{tt} - 2G_t G_s G_{ts} + G_t^2 G_{ss}}{G_s^3}(t_0, s_0) \quad (4.13)$$

elde edilir. (4.8) denkleminde (4.12) ve (4.13) yerine konular ve $-G_s^3(t_0, s_0)$ ile çarpılırsa s_0 göre φ nin katsayıları

$$\begin{aligned} a(s_0, \lambda) &= \left(2\frac{G_t^2}{G_s^2} + s_0 \frac{G_s^2 G_{tt} - 2G_t G_s G_{ts} + G_t^2 G_{ss}}{G_s^3}\right) \left(-G_s^3\right) \\ a(s_0, \lambda) &= -(G_s^2 G_{tt} - 2G_t G_s G_{ts} + G_t^2 G_{ss})s_0 - 2G_t^2 G_s \end{aligned} \quad (4.14)$$

ve

$$\begin{aligned} b(s_0, \lambda) &= \left(2s_0 \frac{G_t}{G_s} - t_0 s_0 \frac{G_s^2 G_{tt} - 2G_t G_s G_{ts} + G_t^2 G_{ss}}{G_s^3} - 2t_0 \frac{G_t^2}{G_s^2}\right) \left(-G_s^3\right) \\ b(s_0, \lambda) &= (G_s^2 G_{tt} - 2G_t G_s G_{ts} + G_t^2 G_{ss})t_0 s_0 + 2s_0 G_t G_s^2 + 2t_0 G_t^2 G_s \end{aligned} \quad (4.15)$$

ve

$$\begin{aligned} c(s_0, \lambda) &= \left(\frac{G_s^2 G_{tt} - 2G_t G_s G_{ts} + G_t^2 G_{ss}}{G_s^3}\right) \left(-G_s^3\right) \\ c(s_0, \lambda) &= -(G_s^2 G_{tt} - 2G_t G_s G_{ts} + G_t^2 G_{ss}) \end{aligned} \quad (4.16)$$

Son olarak

$$d(s_0, \lambda) = 2\left(\frac{-G_t}{G_s}\right) + t_0\left(-\frac{G_s^2 G_{tt} - 2G_t G_s G_{ts} + G_t^2 G_{ss}}{G_s^3}\right)$$

$$d(s_0, \lambda) = \left(G_s^2 G_{tt} - 2G_t G_s G_{ts} + G_t^2 G_{ss}\right)t_0 + 2G_t G_s^2 \quad (4.17)$$

dir.

F polinomu G yi böler gerek ve yeter şart $Res_s(F, G) = 0$ veya

$$0 = G(t, \varphi(t)) = G\left(t, \frac{a(s_0, \lambda)t + b(s_0, \lambda)}{c(s_0, \lambda)t + d(s_0, \lambda)}\right) \quad (4.18)$$

özdeşliğinin sağlanır. Paydanın yok edilmesi katsayıları $P_i(s_0, \lambda)$ polinomları olan bir $P(t)$ polinomu elde edilir. O zaman F polinomu G yi böler gerek ve yeter şart P_i polinomunlarını aynı anda sıfır yapan $s_0 \in \mathbb{R}$ ve $0 \neq \lambda \in \mathbb{R}$ vardır. Yani $\langle P_i \rangle_i \subset \mathbb{R}[s, \lambda]$ ideali tarafından üretilen reel varyete üzerinde (s_0, λ) noktası vardır. Gröbner bazını kullanarak bu idealden s değişkenini yok edilirse $\langle \Lambda \rangle \subset \mathbb{R}[\lambda]$ asli ideali bulunur [22].

Delaysıyla aşağıdaki teoremi verebiliriz.

Teorem 21 Kabul edelimki λ oranlı bir f benzerliği için $f(C_1) = C_2$ ve $t = t_0$ için $lc_s(G_\lambda(t, s)) \neq 0$ olsun. O zaman $\lambda \in S_0 \cup S_1 \cup S_2$ dir.

Bu yüzden λ_0 oranlı bir f benzerliği için $f(C_1) = C_2$ dir gerek ve yeter şart

i) $\lambda_0 \in S_1 \cup S_2$ ve G_{λ_0} Möbius benzeri çarpına sahiptir.

veya

ii) $\lambda_0 \in S_0$ ve λ_0 yerine koyduktan sonra P_i polinomları bir ortak s_0 reel köküne sahiptir.

Bu iki duruma da karşılık gelen Möbius dönüşümünü (3.8) denklemini sağlar [22].

Örnek 3

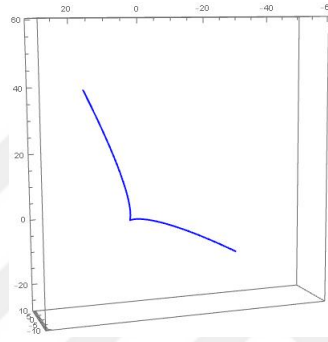
$$\alpha_k(t) = \left(-\frac{1}{3}t^3 + k^2t, \frac{2}{3}t^3 + kt^2, \frac{2}{3}t^3 - kt^2\right), \quad k \in \mathbb{R}$$

parametrizasyonu ile tanımlı $\{M_k\}_k$ eğri ailesini ele alalım. Bu eğriler $-1 \leq k \leq 1$ parametreleri için M_{-1}, M_0, M_1 eğrileri Şekil 4.2, Şekil 4.3 ve Şekil 4.4 de gösterilmiştir.

(4.1) denkleminde $k = -1$ için

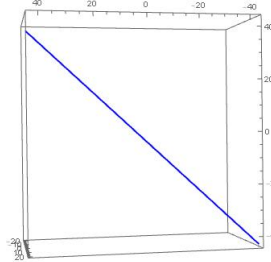
$$\kappa_{\alpha_1} = \frac{2\sqrt{2}}{(1+3t^2)^2}, \quad \tau_{\alpha_1} = -\frac{2}{(1+3t^2)^2}$$

dir. Buradan $C_1 = -2$ ve $D_1 = (1+3t^2)^2$ dir.

Şekil 4.2. M_{-1} eğrisi

$k = 0$ için M_0 bir doğru belirtir.

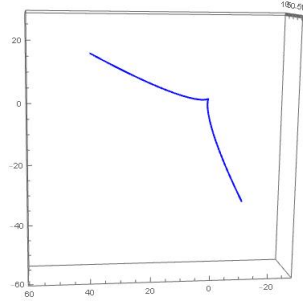
Şekil 4.3. M_0 eğrisi

$k = 1$ için

$$\kappa_{\alpha_2} = \frac{2\sqrt{2}}{(1+3t^2)^2}, \quad \tau_{\alpha_2} = \frac{2}{(1+3t^2)^2}$$

dir. Buradan $C_2 = 2$ ve $D_2 = (1+3t^2)^2$ dir.

M_0 doğrusu hariç her M_k eğrisi μ_k oranı sabiti $|\mu_k| = \sqrt{2}$ sağlayan bir kübik helis eğrisidir.

Şekil 4.4. M_1 eğrisi

Dolayısıyla (4.3) denkleminde yerine yazılırsa

$$\begin{aligned}
 T_\lambda(t, s) &= C_1(t)D_2(s) - \lambda C_2(s)D_1(t) \\
 &= (-2)(1 + 3t^2)^2 - 2\lambda(1 + 3t^2)^2 \\
 &= -2 - 12s^2 - 18s^4 - 2\lambda - 12\lambda t^2 - 18\lambda t^4 \\
 &= -2(9\lambda t^4 + 9s^4 + 6\lambda t^2 + 6s^2 + \lambda + 1)
 \end{aligned}$$

elde edilir.

M_1, M_{-1} eğrilerinin benzerliğini belirlemek için G_λ hesaplanırsa,

$$G_\lambda(t, s) = 9\lambda t^4 + 9s^4 + 6\lambda t^2 + 6s^2 + \lambda + 1$$

olarak elde edilir. $t_0 = 1$ için,

$$G_\lambda(t_0, s) = 9s^4 + 6s^2 + 16\lambda + 1$$

dir. Burada $L(\lambda) = 9$ başkatsayı sabitidir. O zaman $S_1 = \emptyset$ olur. Dolayısıyla

$$\frac{\partial G_\lambda}{\partial s}(t_0, s) = 36s^3 + 12s = 0$$

için ya $s = 0$ ya da $s = -\frac{1}{3}$ olur. Buradan $\lambda = -\frac{1}{16}$ veya $\lambda = 0$ dir. $\lambda = 0$ sağlanmadığından $\lambda = -\frac{1}{16}$ alınır. $S_2 = \{-\frac{1}{16}\}$ olduğundan dolayı

$$s_0' = \frac{-4\lambda}{s_0(3s_0^2 + 1)}, \quad s_0'' = \frac{-2\lambda(45s_0^6 + 30s_0^4 + 72\lambda s_0^2 + 5s_0^2 + 8\lambda)}{s_0^3(3s_0^2 + 1)^3}$$

elde edilir. Ortak bir çarpanla çarpıldıktan sonra

$$\begin{aligned} a(s_0, \lambda) &= -s_0(45s_0^6 + 30s_0^4 + 120\lambda s_0^2 + 5s_0^2 + 24\lambda), \\ b(s_0, \lambda) &= 3s_0(27s_0^6 + 18s_0^4 + 40\lambda s_0^2 + 3s_0^2 + 8\lambda), \\ c(s_0, \lambda) &= -(45s_0^6 + 30s_0^4 + 72\lambda s_0^2 + 5s_0^2 + 8\lambda), \\ d(s_0, \lambda) &= (81s_0^6 + 54s_0^4 + 72\lambda s_0^2 + 9s_0^2 + 8\lambda) \end{aligned} \quad (4.19)$$

bulunur. (4.19) denlemini (4.18) denkleminin yerine konur ve paydalar eşitlenirse, katsayıları $P_i(s_0, \lambda)$ polinomları olan $P(t)$ polinomunu elde edilir. $\langle P_i \rangle_i$ idealinden s_0 değişkeni yok edilirse $\Lambda(\lambda) = \lambda^5(\lambda + 1)$ ve $S_0 = \{-1\}$ üreticini elde edilir. O halde

$$G_{-1}(t, s) = 3(s - t)(s + t)(3s^2 + 3t^2 + 2)$$

dir. $\varphi_1(t) = t$ ve $\varphi_2(t) = -t$ Möbiüs dönüşümleri, (3.8) denklemini sağlar. Dolayısıyla Önerme 8 den $\lambda = -\frac{1}{16} \in S_2$ denemeye gerek yoktur. C_1 ve C_2 yukarıdaki iki benzerlik altında benzerdir [22].

4.4. Benzerliklerin Bulunması

$f(x) = \lambda_0 Qx + b$ benzerliği için $f(C_1) = C_2$ eşitliğinin sağladığını varsayalım. O zaman ilişkili φ Möbiüs dönüşümü ve λ_0 oranı bilindiğinden amacımız Q ve b yi bulmaktır. Teorem 9 dan

$$\lambda_0 Q \alpha_1(t) + b = \alpha_2(\varphi(t)) \quad (4.20)$$

yazabiliriz. Q yu belirledikten sonra, $t = 0$ da (4.20) denklemindeki değeri hesaplanarak b bulunur. Genellikle birşey kaybetmeksizin, $\alpha_1(t)$ nin $t = 0$ da iyi tanımlı olduğu ve $\alpha_1'(0), \alpha_1''(0)$ ın sıfırdan farklı ve paralel olmadığını kabul edelim. Bu $\kappa_{\alpha_1}(0)$ eğriliğinin iyi tanımlı ve sıfırdan farklı olmasına denktir, bu da $t \rightarrow t + h$ tipindeki yeni bir parametrizasyonla her zaman başarılabilir.

Q yu belirlemek için, φ Möbius dönüşümü $d \neq 0$ veya $d = 0$ olma durumlarının ayrı ayrı ele alınması gerekmektedir. Eğer $d = 0$ ise, o zaman $\Delta = -bc \neq 0$ ve $c \neq 0$ anlamına gelir. O halde (4.20) denklemi

$$\lambda_0 Q \alpha_1(t) + b = \alpha_2(\varphi(t)) = \alpha_2\left(\frac{\tilde{a}}{t} + \tilde{b}\right), \quad \tilde{a} = \frac{b}{c}, \quad \tilde{b} = \frac{a}{c}$$

elde edilir.

$$\tilde{\alpha}_2(t) = \alpha_2\left(\frac{1}{t}\right)$$

alınırsa

$$\lambda_0 Q \alpha_1(t) + b = \tilde{\alpha}_2(\tilde{a}t + \tilde{b}) \tag{4.21}$$

bulunur.

$t = 0$ noktasında (4.21) eşitliği hesaplanırsa

$$\lambda_0 Q \alpha_1(0) + b = \tilde{\alpha}_2(\tilde{b}) \tag{4.22}$$

dir.

(4.21) denkleminin birinci ve ikinci türevi alınır, $t = 0$ noktasında hesaplanırsa

$$\begin{aligned} \lambda_0 Q \alpha_1'(0) &= \tilde{\alpha}_2'(\tilde{b}) \tilde{a} \\ \lambda_0 Q \alpha_1''(0) &= \tilde{\alpha}_2''(\tilde{b}) \tilde{a}^2 \end{aligned} \tag{4.23}$$

bulunur.

(4.23) denklemindeki vektörlerin vektörel çarpımı yapılır ve (3.10) kullanırsa

$$\lambda_0^2 Q(\alpha_1'(0) \times \alpha_1''(0)) = \tilde{\alpha}_2'(\tilde{b}) \times \tilde{\alpha}_2''(\tilde{b}) \tilde{a}^3 \quad (4.24)$$

dir.

(4.23) ve (4.24) eşitliklerinden

$$B = [\lambda_0 \alpha_1'(0) , \lambda_0 \alpha_1''(0) , \lambda_0^2 \alpha_1'(0) \times \alpha_1''(0)] \quad (4.25)$$

olsun. Buradan

$$QB = C[\tilde{\alpha}_2'(\tilde{b})\tilde{a} , \tilde{\alpha}_2''(\tilde{b})\tilde{a}^2 , \tilde{\alpha}_2'(\tilde{b}) \times \tilde{\alpha}_2''(\tilde{b})\tilde{a}^3] \quad (4.26)$$

ve $Q = CB^{-1}$ dir.

Şimdi $d \neq 0$ durumunu ele alalım. (4.20) denkleminin birinci ve ikinci türevini alınırsa

$$\lambda_0 Q \alpha_1'(t) = \alpha_2'(\varphi(t)) \varphi'(t) = \alpha_2' \left(\frac{at+b}{ct+d} \right) \frac{\Delta}{(ct+d)^2} \quad (4.27)$$

ve

$$\lambda_0 Q \alpha_1''(t) = \alpha_2''(\varphi(t)) (\varphi'(t))^2 + \alpha_2'(\varphi(t)) \varphi''(t) \quad (4.28)$$

$$= \alpha_2'' \left(\frac{at+b}{ct+d} \right) \frac{\Delta^2}{(ct+d)^4} - 2\alpha_2' \left(\frac{at+b}{ct+d} \right) \frac{c\Delta}{(ct+d)^3}$$

elde edilir.

Burada $\Delta = ad - bc$ dir. $t = 0$ noktasında (4.27) ve (4.28) hesaplanırsa

$$\lambda_0 Q \alpha_1'(0) = \alpha_2' \left(\frac{b}{d} \right) \frac{\Delta}{d^2} \quad (4.29)$$

ve

$$\lambda_0 Q \alpha_1''(0) = \alpha_2''\left(\frac{b}{d}\right) \frac{\Delta^2}{d^4} - 2\alpha_2'\left(\frac{b}{d}\right) \frac{c\Delta}{d^3} \quad (4.30)$$

bulunur.

$M = Q$ ortogonal matrisi ile (3.10) denklemini ve vektörel çarpımı kullanılarak

$$\lambda_0^2 Q \left(\alpha_1'(0) \times \alpha_1''(0) \right) = \left(\frac{\Delta^3}{d^6} \right) \left(\alpha_2'\left(\frac{b}{d}\right) \times \alpha_2''\left(\frac{b}{d}\right) \right) \quad (4.31)$$

dir.

λ_0 ve φ bilindiğinden Q matrisi (4.29) ve (4.31) denklemleri ile verilen $\alpha_1'(0), \alpha_1''(0)$ ve $\alpha_1'(0) \times \alpha_1''(0)$ hesaplanabilir [22].

Örnek 4 Örnek 2 den C_1 ve C_2 crunode eğrileri için $\lambda_0 = 2$ ve $\varphi(t) = t - 1$ karşılık gelen benzerliği bulalım. O zaman φ nin katsayıları $a = 1, b = -1, c = 0, d = 1$ dir ve dolayısıyla $\Delta = 1$ bulunur. (4.29) ve (4.30) eşitliklerinden

$$B = \begin{bmatrix} 2 & 0 & 0 \\ 0 & 4 & 0 \\ 0 & 0 & 8 \end{bmatrix}, \quad C = \begin{bmatrix} \frac{6}{5} & \frac{16}{5} & 0 \\ -\frac{8}{5} & \frac{12}{5} & 0 \\ 0 & 0 & 8 \end{bmatrix}, \quad Q = CB^{-1} = \begin{bmatrix} \frac{3}{5} & \frac{4}{5} & 0 \\ -\frac{4}{5} & \frac{3}{5} & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

dir.

(4.20) eşitliğinde $t = 0$ yerine yazılırsa

$$b = x_2(-1) - 2Qx_1(0) = [0, 0, 2]^T$$

elde edilir [22].

KAYNAKLAR

- [1]. Alcázar, J. G. ; Hermoso, C. ; Muntingh, G., 2018, Similarity detection of rational space curve, *Journal of Symbolic Computation*, Vol 85, 4-24.
- [2]. Alcázar, J. G., 2012, Computing the shapes arising in a family of space rational curves depending on one parameter, *Comput. Aided Geom. Des.* 29 (6), 315-331.
- [3]. Alcázar, J. G. , Hermoso, C. ; Muntingh, G., 2014b, Detecting symmetries of rational plane and space curves, *Comput. Aided Geom. Des.* 31 (3-4), 199-209.
- [4]. Alcázar, J. G. ; Hermoso, C. ; Muntingh, G., 2014a, Detecting similarity of rational plane curves, *J. Comput. Appl. Math.*, Vol 269, 1-13.
- [5]. Ankerst, M. , K. , Gabi, K. ; Hans-Peter, S. , T., 1999, 3D shape histograms for similarity search and classification in spatial databases. In 6th International Symposium on Spatial Databases (SSD 99). Hong Kong, July 1999. In *Advances in Spatial Databases. Lecture Notes in Computer Science*, Vol 1651, Springer, 207-226.
- [6]. Bustos, B. ; Keim, D. A.; Saupe, D. ; Schreck, T. ; Vrani'c, Dejan V., 2005, Feature-based similarity search in 3D object databases, *ACM Comput. Surv.* 37 (4), 345-387.
- [7]. Cartan, É., 1935, La méthode de repère mobile, la théorie des groupes continus et les espaces généralisées, Exposés de géométrie 5, *Actualités scientifiques et industrielles, No. 194. Hermann et Cie, éditeurs, Paris.*
- [8]. Chen, D. Y. ; Tian, X. P. ; Shen, Y. T. ; Ouhyoung, M., 2003, *Comput. Graph. Forum* 22 (3), 223-232.
- [9]. Hacısalihoğlu, H. H., 1998, *Diferensiyel Geometri 1. cilt (3, Baskı)*, Nobel Yayınları, Ankara.

- [10]. Hacısalihoğlu, H. H., 1980, *Dönüşümler ve Geometriler*, İnönü Üniversitesi Temel Bilimler Fak., Mat. Yayınları.
- [11]. Hillega, M. ; Shinagawa, Y. ; Kohmura, T. ; Kunii, T. L., 2001, Topology matching for fully automatic similarity estimation of 3D shapes, *In Proceedings of the 28th Annual Conference on Computer Graphics and Interactive Techniques. SIGGRAPH 01. ACM*, 203-212.
- [12]. Karger, A. ; Novak, J., 1985, Space kinematics and Lie groups, *Gordon and Breach Science Publishers*.
- [13]. Sabuncuođlu, A., 2014, *Lineer Cebir* (5, Baskı), Nobel Yayınları.
- [14]. Sundar, H. ; Silver, D. ; Gagvani, N. ; Dickinson, S., 2003, Skeleton based shape matching and retrieval. In: Proceedings of Shape Modeling International, *IEEE Computer Society*, 130-139 .
- [15]. Alcázar, J. G. ; Hermoso, C. ; Muntingh, G., 2015, Symmetry detection of rational space curves from their curvature and torsion. *Comput. Aided Geom. Des.* 33, 51-65.
- [16]. Coxeter, Harold S.M., 1969, *Introduction to Geometry, 2nd ed. John Wiley - Sons, Inc., New York, London, Sydney*.
- [17]. do Carmo, Manfredo P., 1976, *Differential Geometry of Curves and Surfaces, Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, N.J. Translated from the Portuguese*.
- [18]. Farouki, Rida T., 2008, *Pythagorean-Hodograph Curves: Algebra and Geometry Inseparable, Geometry and Computing, Vol.1 Springer, Berlin*.
- [19]. Sengüler-Çiftçi, F., 2014, Geometry of rational helices and its applications, *Available at <http://arxiv.org/abs/1306.3689>*.
- [20]. Sendra, J. R.; Winkler, F.; Pérez-Díaz, S., 2008, Rational Algebraic Curves, *Algorithms and Computation in Mathematics, Vol.22, Springer, Berlin*.
- [21]. Winkler, F., 1996, Polynomial Algorithms in Computer Algebra, *Texts and Monographs in Symbolic Computation, Springer-Verlag, Vienna*.

- [22]. Alcázar, J. G.; Hermoso, C.; Muntingh, G., 2018, *Journal of Symbolic Computation*, *Similarity Detection of Rational Space Curves*, 4-24.
- [23]. Cox, D.; Little, J.; Oshea D., 2005, *Using Algebraic Geometry second Edition*, Springer-Verlag, New York.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	HATİCE ERBAŞ
Doğum Yeri	KEÇİÖREN
Doğum Tarihi	28.03.1992
Uyruğu	T.C
Telefon	05426296248
E-Posta Adresi	haticerbas06@gmail.com
Web Adresi	-

Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
Fakülte	FEN EDEBİYAT
Bölüm	MATEMATİK
Mezuniyet Yılı	2015

Yüksek Lisans	
Üniversite	...
Enstitü	...
Anabilim Dalı	...
Programı	...
Mezuniyet Yılı	...

Doktora	
Üniversite	...
Enstitü	...
Anabilim Dalı	...
Programı	...
Mezuniyet Yılı	...

Makale ve Bildiriler	